

Kadernota 2025

Zaaknummer: 19311276025	Behorend bij raadsbesluit nr: 1370506	Documentnummer: 1372193
-----------------------------------	---	-----------------------------------

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves	7
1.2 Opbouw kadernota	7
2. Vertrekpunt meerjarenbegroting 2025-2028	8
2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2025	8
2.2 Aanpassingen	9
2.3 Algemene dekkingsmiddelen	9
2.4 Risicobeheersing	12
3. Aanpassingen meerjarenbegroting 2024-2027	13
3.1 Bestuur en ondersteuning	13
3.2 Veiligheid	17
3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat	18
3.4 Economie	20
3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	23
3.6 Sociaal domein	28
3.7 Volksgezondheid en milieu	34
3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	37
4. Indeling begroting	41
4.1 Taakvelden	41
4.2 Paragrafen	41
5 Kaders voor de begroting 2024	43
5.1 Financieel toezicht	43
5.2 Uitgaven	44
5.3 Inkomsten	44
5.4 Personele lasten	44
5.5 Investerings	45
5.6 Verbonden partijen	47
5.7 Financiering	48
5.8 Subsidies	49
5.9 Omgevingswet	50
6. Lokale heffingen	51
6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen	51
6.2 Gebonden heffingen	51

6.3 Ondernemersfondsen	52
6.4 Overzicht lokale lastendruk	52
7. Structureel sluitende begroting.....	53
Bijlagen	55
Bijlage 1 - Toelichting op nieuw beleid	55
1.1 Exploitatie	55
1.2 Investerings	61
Bijlage 2 - Nieuw beleid naar categorie.....	65
Bijlage 3 - Mogelijke voorstellen Structureel Sluitende Begroting.....	67

1. INLEIDING

Conform onze Financiële verordening bieden wij u jaarlijks een kadernota aan met daarin een voorstel voor het beleid en de financiële kaders voor het komende begrotingsjaar. Met het vaststellen van deze kadernota 2025 geeft u als gemeenteraad richting mee aan het college voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2025-2028.

"Prepare for the worst, hope for the best"

In de aanbiedingsbrief bij de meerjarenbegroting 2024-2027 gaven wij u al mee dat de komende jaren sprake is van grote onzekerheid op verschillende beleidsterreinen en op het gebied van financiën. Inmiddels is wel de Voorjaarsnota 2024 van het demissionaire kabinet verschenen. Ten opzichte van de septembercirculaire 2023 is hierin vanaf 2026 sprake van voordelen (of eigenlijk: minder nadelen), onder andere door het schrappen van de oploep van de opschalingskorting en het invoeren van een separate indexering van zorgkosten. Hier staat echter wel een eenmalige korting van het gemeentefonds in 2025 tegenover. Gevolg is dat het zogenaamde ravijn vanaf 2026 enigszins wordt gedempt, maar nog steeds een relatief groot gat laat zien. Voor 2025 betekent het besluit van het kabinet dat gemeenten minder geld uit het gemeentefonds ontvangen dan op grond van de septembercirculaire 2023 mocht worden aangenomen.

Ook de lopende onderhandelingen om te komen tot een nieuw kabinet hebben deze onzekerheid nog niet weg kunnen nemen. Dat maakt dat de financiële boodschap van deze kadernota geen positieve is. Voor het verschijnen van de Voorjaarsnota van het Rijk omschreef de VNG de financiële situatie voor gemeenten als *"prepare for the worst, hope for the best."* En dit geldt nog steeds.

Keuzes maken

Om de financiële uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, en daarmee ook uitvoering te geven aan een door de gemeenteraad aangenomen motie, zijn we een traject gestart om voldoende mogelijkheden te inventariseren om meerjarig tot een structureel sluitende begroting te kunnen komen. De uitkomsten van dit traject zijn voor een deel opgenomen in deze kadernota en voor een deel bijgevoegd. Gezien hierboven geschetste financiële ontwikkelingen is keuze voor inzet van een deel van deze mogelijkheden wellicht al nodig voor de jaarschijf 2025. Voor de rest is dit mogelijk vanaf 2026 aan de orde. De kadernota is het p&c-document waarbij de gemeenteraad keuzes maakt over de inzet van beperkt beschikbare middelen voor de komende jaren. Het maken van keuzes over de inzet van bezuinigings- en besparingsmogelijkheden horen daar ook bij. Om de juiste keuzes te kunnen maken is het nodig om al bij het behandelen van de kadernota een zo reëel mogelijk beeld te hebben of inschatting te maken van de verwachten ontwikkelingen en daarmee gemoeide financiële gevolgen voor 2025. Hierin zijn wij, naar onze mening, geslaagd bij het opstellen van deze kadernota.

Vertrekpunt en aanpassingen

De basis voor deze kaders wordt gevormd door de op 7 november 2023 vastgestelde begroting 2024 met de meerjarenraming. Deze begroting is structureel sluitend, waarbij vanaf de jaarschijf 2026 wel sprake is van een negatief saldo. Voor deze kadernota betekent dit dat de jaarschijf 2025 een positief en de jaren daarna een negatief saldo als vertrekpunt hebben. Vanuit dit vertrekpunt is geïnventariseerd op welke onderdelen bijstelling nodig is, waar we verwachten dat inkomsten en uitgaven gaan veranderen en welke investeringen op ons afkomen.

De aanvragen zijn ingedeeld in de volgende categorieën:

1. **Collegeprogramma** : betreft invulling en uitwerking van de beleidsspeerpunten uit het Collegeprogramma
2. **Noodzakelijk** : betreft aanpassingen op basis van wettelijke voorschriften, reeds aangegane verplichtingen en/of reeds genomen besluiten. Dit kan zowel bestaand als nieuw beleid betreffen.
3. **Beleidskeuze** : betreft aanvragen die niet onder de andere categorieën vallen.

Door de hele kadernota heen zijn de aanvragen telkens met bovenstaande kleuren weergegeven, zodat duidelijk is tot welke categorie ze behoren. In bijlage 2 is een overzicht van alle aanvragen per categorie opgenomen.

Ook de investeringen voor de komende jaren zijn op basis van dezelfde hiervoor genoemde driedeling opgenomen in de kadernota. De hieruit voortvloeiende lasten in verband met rente en afschrijving (kapitaallasten) zijn ook verwerkt, voor zover deze van invloed zijn op het saldo van de exploitatie. Voor een aantal investeringen geldt dat het investeringen betreft die ten laste worden gebracht van voorzieningen of worden gedekt door tarieven. De structurele effecten vanuit de jaarrekening 2023 zijn, voor wat betreft de kapitaallasten (= rente en afschrijving), in lijn met voorgaande jaren, nu nog niet meegenomen. Zodra de jaarrekening 2023 door uw raad is vastgesteld, worden de kapitaallasten geactualiseerd en rechtstreeks verwerkt in de 2e tussentijdse rapportage 2024.

Naast de saldi uit de meerjarenraming van de begroting 2024, zijn ook de financiële effecten uit de 1e tussentijdse rapportage 2024 meegenomen. Deze laat in alle jaarschijven een positief saldo zien. Dit is voornamelijk het gevolg van de hogere uitkeringen uit het gemeentefonds bij de september- en decembercirculaire 2023. Daarnaast is ook nog sprake van aanvragen en aanpassingen die leiden tot hogere structurele lasten en het positieve effect vanuit de circulaire enigszins temperen.

Om u zo goed mogelijk in staat te stellen om bij de kadernota afwegingen te maken en prioriteiten te stellen is het nodig dat de kadernota een zo reëel mogelijk financieel beeld geeft richting het opstellen van de begroting 2025. Daarom is, vooruitlopend op de nog te verschijnen meicirculaire 2024, ook een voorzichtige inschatting meegenomen van de gevolgen van deze circulaire. Zowel aan de baten- als aan de lastenkant. Dit is nader toegelicht in bijlage 1.

Alle bouwstenen van deze kadernota tezamen leiden tot onderstaande meerjarige beeld. Hierin is te zien dat de financiële opgave voor de jaarschijf 2025 ruim € 3,1 miljoen bedraagt, oplopend naar € 10 miljoen in de daaropvolgende jaren. Zoals hiervoor aangegeven gaan we in en bij deze kadernota in op een aantal mogelijkheden om de voorziene tekorten, in de toekomst, op te kunnen lossen.

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Structureel saldo meerjarenbegroting 2024	232	-9.948	-11.971	-11.971
Begrotingswijzigingen 2024	-	-	-	-
Structureel saldo meerjarenbegroting 2024 na wijzigingen	232	-9.948	-11.971	-11.971
Structureel saldo 1e Tussentijdse rapportage 2024	1.966	2.124	4.342	4.737
Saldo meerjarenbegroting 2024 na 1e Tussentijdse rapportage	2.198	-7.824	-7.629	-7.234
Aanpassingen beleid:				
Collegeprogramma	-150	-550	-550	-550
Noodzakelijk	-2.276	1.055	1.167	500
Beleidskeuze	-2.674	-2.775	-2.925	-3.249
Totaal aanpassingen kadernota	-5.100	-2.270	-2.308	-3.299
Structureel saldo kaders	-2.902	-10.094	-9.937	-10.533

Bedragen x € 1.000

Gezien het hiervoor genoemde geven de meerjarige saldi zoals gepresenteerd in deze kadernota een reële inschatting op basis van de op dit moment bekende gegevens. Maar, dit is uiteraard nog geen zekerheid ten aanzien van het uiteindelijke saldo van de meerjarenbegroting 2025-2028. Richting de begrotingsbehandeling in november worden de nu gepresenteerde saldi verder uitgewerkt en geactualiseerd.

1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves

In de kadernota 2024 hebben wij op deze plek aangegeven dat de regelgeving ten aanzien van het omgaan met incidentele baten en lasten de laatste jaren wat genuanceerder is geworden dan enkele jaren terug. Niet de periode van ramen van de betreffende lasten of baten is leidend, maar de aard ervan. Dit betekent dat per betreffende last of baat een nadere analyse nodig is van de aard van de post om te bepalen of deze in de aard wel of niet incidenteel is. Om geen onterecht positief beeld te geven van het verwachte structurele saldo voor 2025 en verder onttrekken we daarom vooralsnog zo min mogelijk incidentele lasten aan een reserve, maar verwerken we deze zoveel als mogelijk als structurele last. Indien daar aanleiding toe is zullen we dit in de begroting alsnog aanpassen.

1.2 Opbouw kadernota

Voor de opzet van de kadernota 2025 is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij voorgaande kadernota's. Eerst laat hoofdstuk 2 de financiële opbouw van het saldo van deze kadernota zien. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aanpassingen op de meerjarenbegroting en de gevolgen die deze hebben. Dit betreft zowel beleidsmatige als financiële aanpassingen. Hoofdstuk 4 gaat in op de indeling van de begroting. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de bij het opstellen van de meerjarenraming 2025 te hanteren kaders en aandachtspunten toegelicht. Deze vinden hun oorsprong zowel in door externe partijen opgelegde regels als in interne, door ons zelf opgelegde, criteria. Daar behandelt hoofdstuk 6 ingegaan de de lokale heffingen. Tenslotte gaan we in hoofdstuk 7 in op het traject om te komen tot een structureel sluitende begroting. Daarna volgt nog een aantal bijlagen.

2. VERTREKPUNT MEERJARENBEGROTING 2025-2028

2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2025

De voorliggende Kadernota 2025 brengt in beeld welke ontwikkelingen en voorstellen van invloed zijn op de nog op te stellen begroting 2025-2028.

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2025 is de jaarschijf 2025 uit de meerjarenbegroting 2024. In deze jaarschijf is sprake van een positief saldo. Zoals eerder toegelicht, worden wij vanaf 2026, net als alle gemeenten, geconfronteerd met een forse daling van de uitkering uit het gemeentefonds. Vanaf dat moment is sprake van het spreekwoordelijke "ravijn" en laat de begroting een tekort zien. Daarnaast leiden meerdere grote opgaven en onzekerheden ertoe dat het meerjarige beeld de nodige financiële uitdagingen met zich meebrengt. Voor deze kadernota betekent dit dat de jaarschijven vanaf 2026 een negatief saldo als vertrekpunt hebben.

Ten opzichte van de saldi uit de meerjarenbegroting 2024-2027 is er vervolgens een aantal mutaties die leiden tot een bijgesteld structureel saldo voor de jaren 2025-2028. Deze mutaties betreffen de structurele effecten uit de 1e Tussentijdse rapportage 2024. In onderstaand overzicht zijn deze mutaties en de structurele saldi weergegeven.

Jaarschijf	2025	2026	2027	2028
Saldo	232	-9.948	-11.971	-11.971
Begrotingswijzigingen 2024	-	-	-	-
Structureel saldo meerjarenbegroting 2024 na wijzigingen	232	-9.948	-11.971	-11.971
1e Tussentijdse rapportage 2024				
Saldo 1e tussentijdse rapportage 2024	1.966	2.124	4.342	4.737
Structureel saldo begroting 2025 - 2028	2.198	-7.824	-7.629	-7.234

Bedragen x € 1.000

2.1.1 Ontwikkeling prijzen

Als gevolg van meerdere factoren zien we de prijzen van nagenoeg alle producten en diensten de afgelopen jaren flink stijgen (=inflatie). Tijdens de coronacrisis in 2020 kwam de economie tot stilstand. Toen de economie daarna weer opstartte en de vraag naar allerlei producten en diensten toenam, konden bedrijven niet snel genoeg aan materialen en mensen komen om die te kunnen leveren. Daardoor ontstond een groot tekort aan producten en diensten. Vervolgens zorgden diverse crises in de wereld voor nog meer tekorten, vooral aan gas, olie en bepaalde soorten voedsel. Dit dreef de prijzen met als gevolg dat de exploitatielasten, investeringen en beheerplannen in onze begroting werden geraakt. In diverse voorgaande p&c-documenten zijn we hier uitgebreid op ingegaan.

Inmiddels zien we dat de meeste prijzen, weliswaar op een hoger niveau, weer zijn gestabiliseerd. De verwachting is dan ook dat de prijsontwikkeling voor de komende jaren zich weer 'normaal' ontwikkelt, zonder extreme algemene stijging van prijzen.

Loonontwikkeling

Werknemers willen gecompenseerd worden voor het verlies in koopkracht. Vakbonden zijn daarom hogere looneisen gaan stellen en er worden cao's afgesloten met hogere lonen. Ook de krapte op de arbeidsmarkt leidt tot stijgende lonen. Bij 5.4 Salarisontwikkelingen is de verwachte cao-ontwikkeling voor 2025 opgenomen.

Ontwikkeling rente

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2022 en 2023 de rente meerdere malen verhoogd. Dit rentebeleid had als doel het verlagen van de toegenomen inflatie. In maart 2024 toonde de ECB zich positief over de ontwikkeling van de inflatie en de onderliggende prijsdruk. De ECB heeft de inflatieramingen verlaagd en verwacht dat de inflatie terugkeert naar rond 2% in 2025. Uit verdere opmerkingen van de ECB valt op te maken dat de eerste renteverlaging mogelijk in juni 2024 wordt

doorgevoerd. Gedurende 2024 zal naar verwachting ook de lange rente dalen. In de meerjarenbegroting 2024-2027 is gerekend met een rente van 3,3% voor nieuw aan te trekken geldleningen. In deze kadernota wordt voor de periode 2025-2028 gerekend met een rente van 3,0% voor nieuwe leningen.

2.2 Aanpassingen

Ten opzichte van de begroting 2024 is sprake van een aantal aanpassingen. Dit betreft zowel exploitatie als investeringen. In het onderstaande worden de totalen per jaarschijf gepresenteerd. Een nadere toelichting op de individuele posten is opgenomen in bijlage 1.

2.2.1 Exploitatie

Onderstaand is eerst een totaaloverzicht opgenomen van de lasten en dekking per programma.

	2025	2026	2027	2028
Lasten	-5.350	-2.498	-2.590	-3.757
Bestuur en ondersteuning	-453	1.695	1.524	852
Verkeer, vervoer en waterstaat	-227	-192	-192	-192
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	-719	-641	-598	-1.093
Sociaal Domein	-3.926	-3.360	-3.324	-3.324
Volksgezondheid en milieu	-25	-	-	-
Dekking	250	228	282	458
Bestuur en ondersteuning	-	228	282	458
Sociaal Domein	225	-	-	-
Volksgezondheid en milieu	25	-	-	-
Eindtotaal	-5.100	-2.270	-2.308	-3.299

Bedragen x € 1.000

2.2.2 Investerings

Onderstaand is per programma een overzicht opgenomen van het totaal van de investeringen per programma. Het betreft zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn, voor zover van toepassing, verwerkt binnen onderdeel 2.2.1. Exploitatie.

	Investering	2025	2026	2027	2028
Incidenteel					
Bestuur en ondersteuning	-10.029	-2.128	-3.214	-1.619	-3.068
Verkeer, vervoer en waterstaat	-25.136	-6.234	-6.834	-6.034	-6.034
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	-71.959	-35.586	-9.751	-35	-26.587
Volksgezondheid en milieu	-27.284	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Eindtotaal	-134.408	-50.769	-26.620	-14.509	-42.510

Bedragen x € 1.000

2.3 Algemene dekkingsmiddelen

Dekking van uitgaven kan op verschillende manieren plaatsvinden. Incidentele lasten kunnen incidenteel worden gedekt uit reserves of door incidentele baten. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten, tenzij expliciet anders vermeld. Voor uitgaven die betrekking hebben op periodiek onderhoud aan onze kapitaalgoederen (onder andere wegen, groen en gebouwen) wordt jaarlijks 'gespaard' door toevoeging van een bedrag aan de betreffende voorziening.

In de begroting presenteren wij u een volledig overzicht van de uitgaven, inkomsten en dekking, waarbij wordt ingegaan op het structurele of incidentele karakter ervan.

Het belangrijkste onderdeel van de dekking van de uitgaven zijn de algemene uitkering en de opbrengst van gemeentelijke belastingen.

2.3.1 Algemene uitkering

Volgens de provinciale kaders moet in de begroting 2025 minimaal uitgegaan worden van de in de meicirculaire 2024 gepresenteerde gegevens. Deze circulaire verschijnt over het algemeen pas eind mei of begin juni, waardoor het niet meer mogelijk is om de hierin opgenomen gegevens nog in deze kadernota te kunnen presenteren. U wordt daarom afzonderlijk over de meerjarige gevolgen van deze circulaire geïnformeerd, zodat u deze wel kunt betrekken bij de beraadslagingen over deze kadernota. Uiteraard worden de uitkomsten wel meegenomen bij het opstellen van de begroting 2025. Onderstaand kort een toelichting op een aantal onderdelen die nader worden uitgewerkt in de komende circulaire.

Nieuwe indexering op basis groei bbp

Tot 2022 gold voor de groei van het gemeentefonds de trap-op-trap-af-systematiek. Wanneer de rijksuitgaven stegen, groeide het gemeentefonds evenredig mee. Omgekeerd gold hetzelfde: daalden de rijksuitgaven als gevolg van bezuinigingen, dan daalde ook het gemeentefonds. Nadeel hiervan was dat het beeld van de rijksuitgaven tussen mei en september vaak fluctueerde, en daarmee ook de uitkering uit het gemeentefonds. Daarom is vorig jaar besloten om, vooruitlopend op een nieuwe systematiek, de jaarlijkse groei van het gemeentefonds te splitsen in een 'volumedeel' en een 'LPO-deel' (loon- en prijsontwikkelingen). Het volumedeel staat voor de komende jaren vast, het LPO-deel groeit evenredig mee met de omvang van de inflatie. Valt de inflatie hoger uit, dan stijgt ook het LPO-deel. Valt de inflatie lager uit, dan daalt dit deel van de uitkering evenredig mee. De hiervoor gebruikte index is het gewogen gemiddelde van drie indices: de loonvoet sector overheid (60%), de index materiële overheidsconsumptie (20%) en de index overheidsinvesteringen (20%).

Het voornemen hierbij was dat de groei van gemeentefonds tot en met 2025 nog slechts te wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Dit biedt gemeenten voor de komende jaren zekerheid over hun inkomsten en beschikbare vrije ruimte, ook wanneer de uitgaven van het Rijk achterblijven bij de ramingen. Vanaf 2027 zou het gemeentefonds dan worden geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). In de Miljoenennota van 2023 is deze indexering verder uitgewerkt. De volumeontwikkeling zou daarbij worden gebaseerd op een 8-jaars (historisch) gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De verwachting is dat de accessystematiek hierdoor minder zal schommelen.

Voorjaarsnota 2024

Op 15 april 2024 is de voorjaarsnota 2024 van het Rijk verschenen hierin wordt de oploep van de opschalingskorting (voor onze gemeente €1,98 miljoen) die vanaf 2026 weer in de boeken staat structureel geschrapt. Het schrappen wordt gedaan in combinatie met het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssystematiek in 2024.

Het besluit tot het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssysteem heeft invloed op de lopende begroting van gemeenten. Om die reden is besloten de impact hiervan volledig (2024) en deels (2025) te compenseren. Ook voor 2026 tot en met 2029 vindt compensatie plaats. De financiële consequentie van het besluit van het kabinet is dat in het jaar 2025 het gemeentefonds eenmalig lager wordt vastgesteld. Voor Krimpenerwaard betreft dat een bedrag van eveneens € 1,98 miljoen. Het financiële probleem in 2025 wordt hiermee nog groter en is dan ook een pijnlijke zaak voor gemeenten.

Er is ook gesproken over enkele inhoudelijke (budgettaire) thema's zoals extra geld voor de indexering van de zorgkosten. Hiervoor is een reservering gemaakt vanaf 2026.

Op basis van de voorjaarsnota 2024 van het Rijk hebben we een inschatting gemaakt van de verwachte stijging (inclusief loon- en prijsstijgingen) voor de jaren 2025 tot en met 2028. Voor onze gemeente betekent dit een aanpassing in 2025 van ca. € 4,5 miljoen oplopend tot € 6,8 miljoen in 2028.

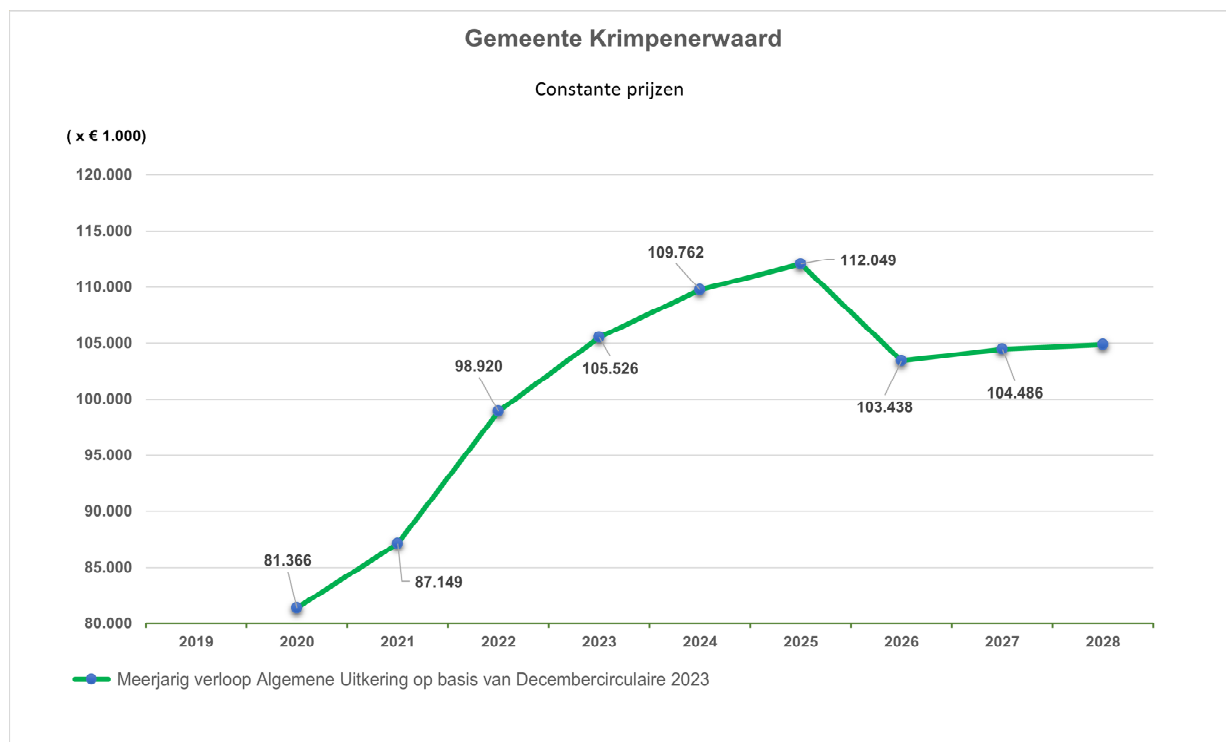
Vooruitlopend op de komende meicirculaire is deze aanpassing al meegenomen in deze kadernota.

Gevolgen nieuwe systematiek

Hoewel de nieuwe financieringssysteem stabiliteit kan brengen, schiet ze tekort om de groei van de uitgaven voor zorgkosten door vergrijzing en infrastructuur (uitbreiding, vernieuwing, renovatie, onderhoud en beheer) op te vangen. Vanwege deze bedenkingen van de VNG en het IPO loopt er een discussie met de fondsbeheerders. Dit staat los van de hierboven beschreven 'technische' kant van de systematiek.

Ravijnjaar vanaf 2026

De algemene uitkering uit het gemeentefonds laat in de jaren tot en met 2025 een flinke stijging zien ten opzichte van eerdere jaren. Deze stijging is het gevolg van de stijgende rijksuitgaven in verband met de grote maatschappelijke opgaven en (gedeeltelijke) compensatie voor gestegen lonen en prijzen.

De in bovenstaande figuur gepresenteerde terugval in Algemene uitkering na het jaar 2025 was al onderdeel van voorgaande circulaire en op basis daarvan ook verwerkt in onze meerjarenbegroting.

Vergelijking accres normeringssytematiek versus accres Miljoenennota 2024

bron: Antwoorden op Kamervragen over de Miljoenennota

Accres Gemeentefonds in miljoen €	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Cumulatief accres o.b.v. trap op trap af	2.946	6.107	8.584	11.044	13.210	15.529
Cumulatief accres MILJOENENNOTA 2024	2.946	6.107	8.584	7.730	9.498	11.145
Verschil	-	-	-	-3.314	-3.712	-4.384
Structureel miljard Voorjaarsnota 2023				1.000	1.000	1.000
Verschil na correctie	-	-	-	-2.314	-2.712	-3.384

BTW compensatiefonds

Er is een directe financiële koppeling tussen het BCF en het Gemeentefonds. Het is aan de gemeenten zelf om een reële meerjarenraming voor het BCF op te nemen. Hierbij geldt dat de realisatie 2023 uitgangspunt is voor de raming.

Voor alle genoemde onderwerpen geldt dat de financiële gevolgen voor onze gemeente nog niet duidelijk zijn. Zodra er meer duidelijkheid is, nemen we dit mee bij het opstellen van de P&C documenten.

2.4 Risicobeheersing

Op 1 november 2016 is de nota Risicomanagement vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota is bepaald dat er twee keer per jaar een volledige actualisatie van de risico's wordt gedaan. Bij deze inventarisatie worden risico's in beeld gebracht en zo mogelijk worden beheersmaatregelen geïmplementeerd. Begin 2024 is een volledig nieuwe risico-inventarisatie uitgevoerd. De uitkomsten zijn opgenomen in de jaarrekening 2023. Voor de begroting 2025 vindt opnieuw een actualisatie plaats.

2.4.1 Gevolgen opvang vluchtelingen

Afgelopen februari was het 2 jaar geleden dat de oorlog in Oekraïne begon en helaas lijkt het einde nog niet in zicht. Ook 2 jaar na aanvang stromen er nog steeds Oekraïense vluchtelingen in de gemeentelijke opvang. Vanuit zowel de particuliere als ook de gemeentelijke opvang zijn de signalen over de opvang positief en er is een overzichtelijke en duidelijke organisatie opgericht om de instroom, huisvesting en begeleiding van de Oekraïense vluchtelingen vorm te geven. De lange termijn impact van deze vluchtelingenstroom blijft ook, zolang de oorlog voortduurt, ongewis. Het lijkt echter wel steeds aannemelijker dat voor een groot deel van de Oekraïense vluchtelingen een terugkeer naar het thuisland geen standaard keuze zal zijn. Men heeft hier inmiddels een leven opgebouwd met werk, school voor de kinderen en een eigen sociale netwerk. De mogelijke impact hiervan op de voorzieningen in bijvoorbeeld het sociaal domein of de woningmarkt zijn nu nog onzeker. Tot op heden kunnen we wel stellen dat de Rijksoverheid ons conform belofte compenseert voor geleverde inspanningen om de opvang te realiseren en er daarmee geen directe druk op de begroting van de gemeente ontstaat. Voor de langere termijn is dit echter minder zeker. Naast de Oekraïense vluchtelingen is ook de druk op de reguliere asielvoorzieningen nog immer hoog. De spreidingswet asielzoekers is inmiddels in werking getreden en dit zal een behoorlijke inspanning vragen van de organisatie. Dit gepaard met een steeds verder stijgende taakstelling statushouders. Dit en de reeds bestaande krapte op de woningmarkt geven grote zorgen over de invulling van deze opgave voor ons, maar ook voor alle andere gemeenten. Voor de interne inzet met betrekking tot de opgave vluchtelingen en statushouders is er voor de jaren 2023 en 2024 al € 400.000 geraamd. In deze Kadernota wordt voorgesteld deze inzet vanaf 2025 structureel op te nemen. Het belangrijkste risico ziet met name toe op de impact van deze vluchtelingenstromen en toenemende taakstelling statushouders op de maatschappelijke voorzieningen en beschikbare woonruimte. Hiervoor is het op dit moment nog niet mogelijk een reële inschatting te maken en derhalve zal dit risico als PM opgenomen worden.

3. AANPASSINGEN MEERJARENBEGROTING 2024-2027

In dit hoofdstuk worden per begrotingsprogramma de cijfermatige aanpassingen voor de jaarschijven 2025-2028 weergegeven. Voor ieder programma geldt dat in wordt gegaan op de volgende onderdelen.

Eerst is er een korte beschrijving van de inhoud van het programma, conform de voorgaande begrotingen. Daaronder worden per programma kort de voorziene ontwikkelingen voor de komende periode weergegeven. Deze leiden in enkele gevallen nu al tot nieuwe aanvragen en/of bijstelling van beleid. Vervolgens is er per programma een overzicht opgenomen met daarin de financiële meerjarige gevolgen voor de exploitatie, inclusief kapitaallasten en, indien van toepassing, een overzicht met de meerjarige investeringen. Bij de gevolgen voor de exploitatie is een onderscheid gemaakt tussen lasten en dekking en tussen incidenteel en structureel. Tevens zijn de lasten, zoals reeds toegelicht in de inleiding, ingedeeld in 2 categorieën: noodzakelijk en beleidskeuze. Een nadere toelichting op de afzonderlijke posten is opgenomen in bijlage 1.

3.1 Bestuur en ondersteuning

Dit programma behandelt de overkoepelende taakvelden van het bestuur, de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie en de relatie tussen de burger en het bestuur van de gemeente Krimpenerwaard. Betrokken en betrouwbaar in dienstverlening staat hierin centraal. De gemeente Krimpenerwaard staat voor een inwonergedreven dienstverlening. Speerpunten zijn: de vraag van de inwoner is leidend, snel, digitaal waar het kan en op maat waar nodig of gewenst.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor burgerzaken, dienstverlening, bestuurlijke samenwerking en ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Ontwikkelingen Bestuur en ondersteuning 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

-

Lokale ontwikkelingen:

Juridisch risicomanagement

De overheid ligt voortdurend onder een vergrootglas. De hoge norm waaraan burgers de gemeente houden, staat op gespannen voet met de toenemende complexiteit van het takenpakket van de gemeenten. Deze spanning brengt risico's met zich mee. Financiële risico's in de vorm van schadevergoeding en bestede uren aan langslappende conflicten. Imago-schade voor de gemeente en bestuurders. En niet in de laatste plaats het risico dat de gemeente niet de betrouwbare overheid is die ze zou moeten zijn. In een tijd waarin maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een andere rol van de overheid, zoals toenemende vormen van burgerparticipatie, een meer in ketens samenwerkende gemeente, de toenemende digitalisering en de technologische ontwikkelingen die sneller gaan dan de regelgeving, is het systematisch bewaken van de juridische kwaliteit noodzakelijk. Voor al deze ontwikkelingen is de legitimiteit en rechtmatigheid van het handelen van openbaar bestuur van belang omdat deze in de juridische context besloten ligt. Daarom is juist nu het systematisch aandacht hebben voor de juridische kwaliteit van het handelen van de gemeente van groot belang. Dit bevestigt de noodzaak om de verbetering van de juridische kwaliteit te koppelen aan de bredere bedrijfsvoering van de gemeente. In 2024 zijn de eerste stappen gezet om een gemeente breed juridisch kwaliteitszorgsysteem op te zetten. Het ligt in de lijn der verwachting dat voor een goede uitvoering van een dergelijk systeem middelen en capaciteit in de nabije toekomst nodig is.

Elektronische publicaties

Voor de publicatie van alle officiële publicatiebladen op gestandaardiseerde wijze op officiële bekendmakingen.nl moet sinds 1 juli 2021 de applicatie Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) worden gebruikt. Door gebruik van DROP worden gemeenten volledig begeleid in het publiceren en consolideren van regelingen. Zowel de invoer in DROP als het verzamelen en de redactie van de benodigde gegevens door de juridisch adviseurs van team Juridische Zaken is zeer

arbeidsintensief en tijdrovend. Gelet op een effectieve inzet van de schaarse juridische capaciteit is robotisering (RPA) wenselijk. Het is niet uitgesloten dat bij de effectivering van de robotisering financiële middelen nodig zijn.

Dienstverlening: Inwoner centraal

AMBITIE	Het is onze ambitie dat inwoners, ondernemingen en organisaties ook echt een verschil gaan merken in onze dienstverlening. We denken vanuit onze inwoners en streven naar meer nabijheid. We richten ons met name op zoveel mogelijk persoonlijk contact tussen bestuur, inwoners, organisaties en ondernemers. We zetten in op het eenvoudiger en sneller aanvragen van (digitale) producten en diensten.
ER-DOEL	We werken proactief aan een dienstverlening die meer op de vraag gericht is.
WE METEN	De klanttevredenheid via KlantinFocus. Algemene indicator is de driejaarlijkse burgerpeiling.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Als de vraag naar onze dagelijkse dienstverlening toeneemt, zetten we meer mensen in op de uitvoering. We investeren in datagedreven werken, waardoor we gericht kunnen werken, sturen en verantwoorden.
MIDDELEN 2025	-

Burger- en overheidsparticipatie

AMBITIE	Betere en meer gedragen besluitvorming door burger- en overheidsparticipatie.
ER-DOEL	We betrekken inwoners en ondernemers meer en beter bij initiatieven.
WE METEN	Het al dan niet realiseren van het digitaal participatieplatform. Het aantal ontwikkelde participatie-instrumenten. Het aantal burger- en overheidsparticipatietrajecten per jaar via het platform.
INSPANNINGEN 2025	We inventariseren de mening van onze inwoners via de driejaarlijkse burgerpeiling
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We implementeren burger- en overheidsparticipatie als vast onderdeel van beleid, initiatieven en projecten.
MIDDELEN 2025	-

Realisatie nieuw gemeentekantoor

AMBITIE	Het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke organisatie, gunstig gelegen en goed bereikbaar voor alle inwoners van de Krimpenerwaard.
ER-DOEL	We starten uiterlijk 2024 (onder voorbehoud van bezwaar en beroep) met de bouw van een 'Huis voor de gemeente' als centrale werk- en ontmoetingsplek.
WE METEN	De realisatie van de nieuwe huisvesting waarbij we rekening houden met de vastgestelde uitgangspunten.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Afronden van de bouw, de oplevering en het in gebruik nemen van de nieuwe huisvesting.
MIDDELEN 2025	-

Structureel sluitende begroting

AMBITIE	We maken continu de afweging tussen inzet om onze ambities te bereiken, uitvoering van wettelijke taken, redelijke lasten voor onze inwoners en een gezonde financiële positie. Bij eventuele bezuinigingsscenario's zijn participatie en draagvlak van belang.
ER-DOEL	We blijven een financieel stabiele en gezonde gemeente.
WE METEN	Structurele exploitatieruimte $\geq 0\%$ Netto schuldquote $\leq 100\%$
INSPANNINGEN 2025	Verbeteren efficiëntie en informatievoorziening van de financiële processen en documenten door het werken met een nieuw financieel pakket.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitwerken mogelijkheden om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting.
MIDDELEN 2025	-

Samenwerking met andere overheden

AMBITIE	De gemeente Krimpenerwaard werkt positief, vanuit een zelfbewustzijn en met oog voor eigen ambities, samen met andere overheden. Om zo doelen op het gebied van woningbouw en werkgebieden, de toekomst van het landelijk gebied, bereikbaarheid en gezamenlijke taken op het gebied van het sociaal domein dichterbij te brengen.
ER-DOEL	We bereiken meer samen met andere overheden.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025	De regio realiseert in 2025 een concreet programma voor drie centrale opgaven van Midden-Holland: 1. duurzame groei 2. bereikbaarheid 3. economische vitaliteit Langs deze lijn worden regio-activiteiten geprioriteerd en resultaten inzichtelijk gemaakt. Hiertoe wordt de regio versterkt en ingericht als een overzichtelijk regionaal programmabureau.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We (blijven) participeren in regionale samenwerking, we lobbyen en trekken proactief samen op met andere overheden n om de Krimpenerwaard voor nu en in de toekomst vitaal te houden. We versterken de uitvoeringskracht in de regio.
MIDDELEN 2025	Structureel: 200.000

Aantrekkelijk werkgeverschap

AMBITIE	Door zich te profileren als een aantrekkelijk werkgever wil de gemeente Krimpenerwaard nu en in de toekomst goed personeel behouden en werven.
ER-DOEL	We zijn een aantrekkelijker werkgever.
WE METEN	De instroom, doorstroom en uitstroom van personeel. Medewerkerstevredenheid.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Verdere uitrol van alle onderdelen van het strategisch P&O plan die een bijdrage leveren aan het aantrekkelijk werkgeverschap.
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE (x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-371	-151	-	-
Beleidskeuze	-371	-151	-	-
Dubbele exploitatielasten gemeentekantoren	-151	-151	-	-
Dubbele exploitatielasten gemeentewerven	-220	-	-	-
Structureel	-82	1.846	1.524	852
Beleidskeuze	-301	-710	-1.144	-1.928
Indexering voorziening gebouwenbeheerplan	-48	-48	-48	-48
MJOP ICT 2024-2028 (afschrijving)	-	-228	-282	-458
Rentelasten	-53	-220	-685	-1.293
Versterking regionale samenwerking Midden-Holland	-200	-200	-200	-200
Wagenpark buitenruimte en handhaving (afschrijving)	-	-14	71	71
Noodzakelijk	219	2.556	2.668	2.780
0,5 fte beheer AV en overige applicaties	-56	-56	-56	-56
Algemene uitkering	4.500	7.212	7.324	7.436
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Cao-gevolgen	-1.125	-1.500	-1.500	-1.500
Indexering baten	800	800	800	800
Indexering lasten	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
Eindtotaal	-453	1.695	1.524	852

DEKKING (x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Structureel	-	228	282	458
Bestemmingsreserve	-	228	282	458
Dekking t.l.v. Egalisatiereserve ICT	-	228	282	458
Eindtotaal	-	228	282	458

INVESTERINGEN (x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-2.128	-3.214	-1.619	-3.068
Beleidskeuze	-1.228	-1.738	-561	-1.105
MJOP ICT 2024-2028	-1.118	-211	-561	-375
Wagenpark buitenruimte en handhaving	-110	-1.527	-	-730
Noodzakelijk	-900	-1.476	-1.058	-1.963
Groot onderhoud gemeentelijke vastgoedobjecten in 2025	-900	-1.476	-1.058	-1.963
Eindtotaal	-2.128	-3.214	-1.619	-3.068

3.2 Veiligheid

Binnen dit programma staat de gemeente Krimpenerwaard samen met bewoners, bedrijven en partners voor een gemeente die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven. In het veiligheidsdomein heeft de gemeente vooral een regierol; de gemeente kan het echter niet alleen. Naast de hulpverleningsorganisaties, zoals politie en brandweer, hebben bedrijven en inwoners ook een eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor onder andere het organiseren van de crisisbeheersing.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor onder andere onze deelname aan de Veiligheidsregio Hollands Midden, handhaving APV en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen Veiligheid 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

We zien dat er steeds meer taken over komen naar onze boa's. Recent is bijv. de afhandeling van een aantal verkeersfeiten vanuit de politie overgekomen naar de boa's, Het is afwachten wat dit in de toekomst gaat betekenen voor de prioritering en invulling van de boa-werkzaamheden.

Lokale ontwikkelingen:

Sinds najaar 2023 is er vaste bezetting op het onderwerp ondermijning. Er is duidelijk een versnelling gaande m.b.t. de aanpak, dit o.a. door het organiseren van integrale controles op bedrijventerreinen, Bibob aanpak, het opstellen van nieuw beleid art. 13b Opiumwet en het Samen Veilig Ondernemen project in het buitengebied.

Ondermijning

AMBITIE	Wij borgen de structurele aanpak van ondermijnende criminaliteit.
ER-DOEL	We pakken ondermijning structureel beter aan.
WE METEN	Het percentage bestuurlijke rapportages, afkomstig van de politie, dat in behandeling wordt genomen.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We nemen 100% van de bestuurlijke rapportages van de politie in behandeling.
	We brengen Meld Misdaad Anoniem meer onder de aandacht bij inwoners en bedrijven.
	We geven voorlichting aan inwoners en collega's over de verschillende onderwerpen op het gebied van ondermijning. Ook brengen we de aandachtsfunctionaris mensenhandel onder de aandacht.
MIDDELEN 2025	-

Betrekken van inwoners en bedrijven bij veiligheid

AMBITIE	Samen werken aan veiligheid met inwoners, bedrijven, organisaties en partners, waarbij de boa's het visitekaartje zijn van de gemeente op het gebied van schoon, heel en veilig.
ER-DOEL	We nemen gezamenlijk meer verantwoordelijkheid voor veiligheid.
WE METEN	Groei aantal werkgroepen Samen Veilig Ondernemen (voorheen Keurmerk Veilig Ondernemen).
	Het aantal WhatsApp groepen
	Het aantal deelnemers aan burgernet
INSPANNINGEN 2025-2028	We onderzoeken per kern of het mogelijk is om een Werkgroep Samen Veilig Ondernemen op te richten. In 2024 starten we minimaal 1 nieuwe werkgroep.
	De boa's werken projectmatig en kerngericht. Ook brengen zij veiligheid onder de aandacht op sociale media.
	We vragen blijvend aandacht voor WhatsAppbuurtpreventie, Burgernet, Meld Misdaad Anoniem en andere burgerparticipatiemogelijkheden op het gebied van veiligheid. We gebruiken daarvoor onze sociale media kanalen actiever.
MIDDELEN 2025	-

Digitale veiligheid

AMBITIE	Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
ER-DOEL	We vergroten de bewustwording en weerbaarheid op het gebied van digitale veiligheid.
WE METEN	Het aantal deelnemers aan het online spel HackShield.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We hebben jaarlijks minimaal 3 activiteiten op het gebied van digitale veiligheid.
	Wij gaan door met het aanbieden van HackShield. Eind 2024 heeft HackShield minimaal 600 deelnemers.
	We vragen op onze sociale media aandacht voor de verschillende onderwerpen op het gebied van digitale veiligheid, waaronder HackShield. Ook is digitale veiligheid een onderwerp bij de werkgroepen Samen Veilig Ondernemen.
	We onderzoeken hoe we de doelgroep ouderen en andere kwetsbare volwassen inwoners effectief voor kunnen lichten over digitale veiligheid.
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners en bedrijven aan een zo goed mogelijk bereikbare en verkeersveilige gemeente voor alle vormen van vervoer. Door het versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur met aandacht voor de verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit wordt een balans gevormd tussen bereikbaarheid en omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit in een gastvrije Krimpenerwaard.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van het verkeersbeleid en het onderhouden en in stand houden van de wegen, parkeervoorzieningen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en de havens.

Ontwikkelingen Verkeer, vervoer en waterstaat 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen :

We volgen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit.

In samenwerking met de regio wordt toegewerkt naar een visie laadinfra en duurzame mobiliteit.

Lokale ontwikkelingen:

Met ingang van de winterdienstregeling 2024/2025 start de nieuwe OV-concessiehouder Qbuzz in de gemeente Krimpenerwaard.

Bereikbaarheid

AMBITIE	Voor de vitaliteit van het gebied, voor bewoners en voor ondernemers, is een betere doorstroming van de ontsluitingen richting Gouda en Rotterdam belangrijk. We zetten in op een duurzame en complete aanpak van de mobiliteitsvraag. We hebben speciale aandacht voor specifieke en kwetsbare groepen in het kader van toegankelijkheid van het openbaar vervoer.
ER-DOEL	We versterken onze samenwerking om bereikbaarheid in brede zin te verbeteren.
WE METEN	Veranderingen in het aanbod van de wegcapaciteit van de auto en veranderingen in het aanbod van capaciteit van de alternatieven voor de auto.
INSPANNINGEN 2025	Er wordt verdere uitwerking gegeven aan de acties en projecten voortkomend uit het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We brengen bij iedere aanbesteding van concessies voor het openbaar vervoer de belangen in van de Krimpenerwaard en oefenen zoveel mogelijk invloed uit op de uitvraag. Dat doen we in regionaal verband (Midden Holland).
	We voeren het 10 punten plan bereikbaarheid Krimpenerwaard uit.
MIDDELEN 2025	-

Verkeersveiligheid

AMBITIE	We hechten veel waarde aan de verkeersveiligheid van onze gemeente. We zetten daarom in op veilige schoolfietsroutes, een adequate aanpak van onveilige situaties en het vergroten van het bewustzijn onder inwoners.
ER-DOEL	We willen de verkeersveiligheid in de Krimpenerwaard gericht verbeteren.
WE METEN	Ongevallendata (op basis van politieregistratie, gericht op wat er fout is gegaan). Risicobenadering verkeersveiligheid (op basis van studie adviesbureau DTV, gericht op wat er fout kan gaan).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Vaststellen en opstellen uitvoeringsprogramma van het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
	Er wordt verdere uitwerking gegeven aan de acties en projecten voortkomend uit het Omgevingsprogramma Mobiliteit.
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE (x 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-35	-	-	-
Noodzakelijk	-35	-	-	-
IBOR Beleidsplan	-35	-	-	-
Structureel	-192	-192	-192	-192
Beleidskeuze	-192	-192	-192	-192
Indexering voorziening IBOR	-192	-192	-192	-192
Eindtotaal	-227	-192	-192	-192

INVESTERINGEN (x 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-6.234	-6.834	-6.034	-6.034
Beleidskeuze	-200	-800	-	-
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg	-200	-800	-	-
Noodzakelijk	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
IBOR 2025-2028	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
Eindtotaal	-6.234	-6.834	-6.034	-6.034

3.4 Economie

Met dit programma stimuleert de gemeente het ondernemers- en vestigingsklimaat. In dit programma staan ook activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente. Dit doen we samen met ondernemers, organisaties, provincie en andere gemeenten.

In dit programma zijn middelen opgenomen voor de dienstverlening aan ondernemers, (samenwerkings-)projecten van arbeidsmarkt en onderwijs, de herstructurering van bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden, het stimuleren van snel internet en de transitie naar een toekomstbestendige landbouw.

Ontwikkelingen Economie 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

De Nederlandse economie blijkt weerbaar onder onrustige macro-economische omstandigheden.

Tegelijkertijd is het economisch gebeeld gemengd. Het belang van een volwaardige maakindustrie (en het beperken van strategische afhankelijkheid) wordt steeds meer benadrukt door de Europese Unie.

Digitalisering, voldoende vakbekwaam personeel en de circulaire economie vormen belangrijke opgaven.

Het tekort aan vakbekwaam personeel in onder andere de (hoogwaardige) maakindustrie, de technische sector en de bouw blijft groot. Dit zijn belangrijke sectoren in Krimpenerwaard. Het is daarom belangrijk om te blijven werken aan een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Er komen grote opgaven op de landbouwsector af. Via gebiedsprocessen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wordt gewerkt aan een toekomstbestendig, leefbaar, gezond en vitaal platteland. Om er voor te waken dat een top down benadering vanuit het Rijk en de provincie de overhand krijgt is het van belang dat de gemeente haar eigen positie inneemt in de gebiedsprocessen. Daarom werken we door aan de formulering van gemeentelijk beleid voor landbouw en initiëren we eigen onderzoek om het gemeentelijk perspectief op het Zuid Hollands Programma Landelijk Gebied te onderbouwen.

Lokale ontwikkelingen

We zetten in op krachtig lokaal ondernemerschap in Krimpenerwaard. Dat vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven, een goede samenwerking met het onderwijs en een levensvatbare agrarische sector.

Er wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde Bedrijventerreinenvisie Krimpenerwaard. We werken aan de Retailvisie die in 2025 in uitvoering komt.

Het Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard gaat verder als Krimpenerwaard Werkt en wordt verder ontwikkeld om te blijven werken aan het bieden van kansen op de arbeidsmarkt en om zo het tekort aan vakbekwaam personeel in belangrijke sectoren in Krimpenerwaard te verminderen.

Via gebiedsprocessen in het kader van NPLG verbinden we onze lokale ambities voor een toekomstbestendig en vitaal platteland aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. Hierbij hebben we aandacht voor korte (voedsel)ketens en economische perspectieven die het buitengebied versterken.

We gaan aan de slag met opgaven op het gebied van wonen, werken en duurzaamheid om zo te werken aan vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied.

Onderwijs en arbeidsmarkt

AMBITIE	Wij blijven samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven sterk inzetten op een goede afstemming tussen het onderwijs, het beschikbare arbeidspotentieel en de lokale werkgevers.
ER-DOEL	We willen de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt verbeteren. Dit doen wij samen met onderwijsinstellingen en ondernemersorganisaties.
WE METEN	De resultaten van het gezamenlijke werkprogramma van de 3 O's: overheid, onderwijs, ondernemingen.
INSPANNINGEN 2025	Uitvoeren van het deelproject "Versterken samenwerking ondernemers, onderwijs, overheid, gericht op versterken van een inclusieve arbeidsmarkt.
	Uitvoeren van het deelproject "Doorontwikkeling scholing", gericht op onder meer het ontwikkelen van een bedrijfsschool voor de bouw/logistiek/techniek/zorg en de ontwikkeling van een Mbo-opleiding techniek
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitvoeren van het deelproject "Branchegerichte pilots" met als doel het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en ondernemers
	We monitoren of het ontwikkelde online platform voor leerlingen/studenten of werkenden en werkzoekenden woonachtig in Krimpenerwaard en omgeving voldoet aan de wensen
MIDDELEN 2025	-

Agrarische sector

AMBITIE	We denken mee over de versterking van het verdienmodel van de agrarische sector. Dit doen we samen met de agrarische ondernemers uit het gebied zelf. We werken hierbij intensief samen met provincie en waterschap. We werken samen aan de ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw, met minder uitstoot van broeikasgassen en stikstof, hogere waterkwaliteit en met aandacht voor biodiversiteit.
ER-DOEL	We faciliteren een meer toekomstbestendige agrarische sector.
WE METEN	Aantal hectare bodemdalingremmende maatregelen (bron: gebiedsprocessen).
	Aantal agrariërs dat deelneemt aan gebiedsprocessen (bron: gebiedsprocessen).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We continueren de faciliterende rol bij de gebiedsprocessen voor de planvorming NPLG (klimaat, stikstof, natuur). We verbinden onze lokale ambities aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie. We brengen onze lokale ambities in in het NPLG proces. Deze lokale ambities zijn onder andere een toekomstbestendige landbouw en een duurzaam beheer van het buitengebied. Bodemdaling door veenverbranding leidt tot uitstoot van broeikasgassen
MIDDELEN 2025	-

Ruimte voor bedrijvigheid

AMBITIE	Wij zetten in op het realiseren van voldoende ruimte voor de ontwikkelingsmogelijkheden van lokale bedrijven. Hiervoor zorgen we voor een heldere bedrijventerreinenstrategie en actieve lobby richting de provincie.
ER-DOEL	We zetten in op meer ruimte voor de duurzame ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
WE METEN	·Het aantal hectares bedrijventerrein. ·De (lokale en regionale) behoefte aan bedrijventerreinen.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We implementeren de bedrijventerreinenstrategie. Zo realiseren we meer ruimte voor de ontwikkeling van lokaal gebonden bedrijven.
MIDDELEN 2025	-

Korte ketens in de agrarische sector

AMBITIE	Voedselvoorziening is cruciaal, zeker gezien de ontwikkelingen in de wereld. Onze agrariërs hebben, in relatie tot de recreatieve mogelijkheden, hierbij in de gemeente Krimpenerwaard een belangrijke rol. We stimuleren dat meer (voedsel)producten uit ons gebied terecht komen bij onze inwoners. 'Korte ketens tussen productie en verbruik maken de cirkel rond'.
ER-DOEL	We stimuleren dat meer voedselproducten uit ons gebied direct terechtkomen bij de klant.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We onderhouden een netwerk met: Voedselfamilie Krimpenerwaard, Rotterdam de Boer op en Cheese Valley. We koppelen initiatieven voor korte ketens aan initiatieven voor recreatie en toerisme (onder andere Stichting Promotie Krimpenerwaard). We kennen (leader)subsidies toe om initiatieven op het gebied van korte ketens en streekproducten te stimuleren.
MIDDELEN 2025	-

Vitale winkelgebieden

AMBITIE	Wij zetten in op versterking van de detailhandelstructuur en waar mogelijk het op peil houden van het huidige winkelaanbod.
ER-DOEL	We versterken de beleving en aantrekkelijkheid van onze winkelgebieden.
WE METEN	Het aantal winkels, het aantal vierkante meters winkelaanbod, leegstand, waardering (via tweejaarlijkse koopstromenonderzoek). (bron 2021: kso2021.nl)
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We versterken de (onderlinge) samenwerking van en met winkeliersverenigingen via reguliere overleggen en via de bestaande samenwerkingsverbanden. Hierbij hebben we aandacht voor lokaal kopen. We bepalen in overleg met de winkeliersverenigingen welke acties nodig en haalbaar zijn. Dit doen wij aan de hand van de uitkomsten van het koopstromenonderzoek. Deze acties voeren wij uit.
MIDDELEN 2025	-

Bodemdaling

AMBITIE	We zetten ons in om bodemdaling te verminderen en wisselen hierover kennis uit.
ER-DOEL	We zetten binnen en buiten de bebouwde kom in op minder bodemdaling.
WE METEN	We monitoren de effecten en wisselen actief ervaringen uit met andere gemeenten.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We werken samen met Waterschappen en Provincie om bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan.
	We nemen deel aan het platform Slappe Bodem.
	We experimenteren met de toepassing van (innovatieve) lichte ophoogmaterialen onder wegen en achterpaden.
MIDDELEN 2025	-

Buitengebied

AMBITIE	Samen met onze partners (waaronder de agrarische sector) zoeken we naar economische perspectieven die het buitengebied versterken. We staan positief tegenover maatwerkoplossingen. Bijvoorbeeld op het gebied van bouwvlakken, windmolens tot een ashoogte tot 15 meter voor eigen energie-opwek, herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing en nevenactiviteiten in onder andere de recreatieve sfeer. Bij te nemen maatregelen bij de inrichting van het buitengebied en het voldoen aan (bijvoorbeeld stikstof-) opgaven van het Rijk zijn de ambities vanuit de gemeente leidend, waarbij wij rekening houden met de belangen van het Rijk
ER-DOEL	We vinden meer economische perspectieven die het buitengebied versterken.
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We stellen een omgevingsprogramma landbouw vast, waarin concrete plannen en processen zijn uitgewerkt.
	We kennen (Leader)subsidies toe om initiatieven te stimuleren die agrariërs economisch perspectief kunnen bieden.
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

In dit programma legt de gemeente Krimpenerwaard de basis voor het beleid om kinderen en jongeren gezond en veilig te laten (op)groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. De gemeente is verantwoordelijk voor de voor- en vroegschoolse educatie, openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid waaronder ook de afstemming van het passend onderwijs en leerlingvoorzieningen.

Met dit programma stimuleert de gemeente tevens het culturele en sportieve klimaat. Dit draagt bij aan de goede gezondheid, talentontwikkeling en participatie van inwoners. Ook draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van openbaar onderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid, leerlingzaken, de taakvelden Sportbeleid en activering, Sportaccommodaties, Culturele presentatie, -productie en -participatie, Musea Cultureel erfgoed, Media (waaronder het bibliotheekwerk), Openbaar groen en (openlucht) recreatie.

Ontwikkelingen Onderwijs, sport, cultuur en recreatie 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

Het onderwijs heeft de opdracht toe te werken naar inclusiever onderwijs, zodat kinderen zoveel mogelijk binnen het reguliere (basis)onderwijs kunnen blijven. Tegelijkertijd heeft het onderwijs ook te maken met de maatschappelijke opgave van kansen(on)gelijkheid. We hebben te maken met prestatiedruk en maakbaarheidsdenken. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft een continue aandachtspunt.

Sport, cultuur en recreatie worden steeds meer verbonden met andere beleidsterreinen uit zowel het sociaal domein als het ruimtelijk domein. Sport, cultuur en recreatie zijn een middel om de sociale en fysieke leefomgeving van mensen te verbeteren en daarmee het welzijn en welbevinden van mensen te verhogen. In het verlengde hiervan heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aantal uitkeringen bedoeld voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis gebundeld in één Brede Regeling specifieke uitkering (SPUK). Door landelijk, regionaal en lokaal intensiever in te zetten op preventie en het versterken van de sociale basis proberen we de vraag naar zorg en ondersteuning (op langere termijn) te verminderen. Dit vraagt – in samenhang – te investeren in bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en gezond samenleven.

Lokale ontwikkelingen:

Krimpenerwaard wil voor haar inwoners een leefbare gemeente zijn met vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied. Daarvoor gaat aantrekkelijke en passende woningbouw hand in hand met een sterke sociale basis. Een sterke sociale basis met daarin een afwisselend en robuust voorzieningenniveau. We zetten in op een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting, positieve gezondheid, eenduidig beheer en exploitatie, ontwikkeling van een integrale en lokale toegang, clustering van voorzieningen en het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Hierbij werken we samen met circa 700 partners actief in de sociale basis. Denk daarbij aan bibliotheken, sport- en cultuuraanbieders, de GGD en het onderwijs.

Vanuit het onderwijs is er in het najaar 2023 een pilot Inclusief onderwijs gestart op twee scholen in onze gemeente. Deze scholen werken, ieder op hun eigen manier, al inclusief en hebben de ambitie hierin verder te groeien. Als gemeente zijn we partner in deze pilot, waarin we samen met het onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke partners ons inzetten voor een sterke pedagogische basis in gezinnen, scholen en wijken/kernen om kansengelijkheid te vergroten. We sturen op samenwerking en samenhang. We monitoren lopende interventies en kiezen voor effectief bewezen interventies, zoals Alert4You en schoolmaatschappelijk werk.

Buurtsportcoaches zijn actief bezig met de stimulering van sport, bewegen en cultuur. Zij ondersteunen verenigingen in hun organisatie en realiseren gezamenlijk passend aanbod voor de vraag van de inwoners. Hierbij is aandacht voor kwetsbare doelgroepen. De buurtsportcoaches werken samen met het onderwijs op het gebied van passend bewegingsonderwijs. Hierbij wordt verbinding gelegd met de lokale sport- en beweegaanbieders. In juli 2024 start er een Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) regisseur plus binnen de gemeente.

Onderwijs

AMBITIE	De gemeente wil inclusiever en toegankelijk onderwijs. Wij zetten daarbij in op goede en gezonde onderwijshuisvesting ook in de kleinere kernen met aandacht voor clustering van scholen en andere maatschappelijke voorzieningen.	
ER-DOEL	We zetten in op een veiliger en gezonder klimaat binnen de scholen vanuit zowel huisvesting als pedagogisch klimaat.	
SUBDOELEN	Onderwijshuisvesting is meer multifunctioneel, gezonder en duurzamer.	Meer kinderen doorlopen hun schoolloopbaan binnen het regulier (basis)onderwijs in Krimpenerwaard.
WE METEN	Percentage vroegtijdig schoolverlaters (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Het aantal opgeleverde schoolgebouwen.	
	Score voorzieningenniveau basisonderwijs (waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Met de scholen werken we uit wat er per gebouw eventueel noodzakelijk is om het binnenklimaat te verbeteren.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden 2022-2026 uit.
		We versterken de samenwerking tussen de verschillende professionals werkzaam in de scholen (Integraal arrangeren).
		We evalueren de uitkomsten van de pilot Inclusief onderwijs waarin meer samenhang wordt gebracht rondom de inzet van Alert4You, schoolmaatschappelijk werk en de brugfunctionaris (Gelijke Kansen Alliantie). De uitkomsten kunnen leiden tot een integraal en duurzaam plan Inclusief onderwijs, waarvan de kinderopvang eveneens onderdeel is.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Op basis van het IHP 2018 is gestart met een aantal nieuwbouwprojecten. Conform planning leveren we in de periode tot 2028 vier nieuwe schoolgebouwen op.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Kansen(on)gelijkheid. Deze opgave richt zich onder meer op het versterken van de pedagogische basis, inclusief onderwijs en het terugdringen van onderwijsachterstanden.
	We stimuleren scholen om te komen tot groene schoolpleinen.	
MIDDELEN 2025	Incidenteel: Voor investeringen in binnenklimaat van schoolgebouwen is incidenteel € 400.000 nodig.	-
	Structureel: De jaarlijkse afschrijvingslasten als gevolg van oplevering nieuwe scholen (oplopend tot € 700.000 extra in 2028).	Structureel: € 150.000 inzet Alert 4You

Cultuur

AMBITIE	We versterken het rijke culturele leven in de gemeente en maken het zichtbaar. Dit doen wij door het nastreven van de doelen uit het Uitvoeringsprogramma Cultuur. We zetten in op culturele vorming en participatie van iedereen en vooral van de jeugd. Via kunst en cultuur zetten we in op het meer zichtbaar maken van de identiteit van de kernen. We verbinden verschillende culturele organisaties en initiatieven in de gemeente en versterken het cultureel ondernemerschap. Cultuur moet ook toegankelijk blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners ervaren een gezonde en cultuurrijke leefomgeving.	
SUBDOELEN	Meer cultuurparticipatie door jong en oud.	Betere zichtbaarheid van de identiteit van de kernen door de inzet van kunst en cultuur.
WE METEN	Percentage deelname jeugdfonds cultuur.	
	Percentage dat geen lid is van vereniging of organisatie in klas 4 van het voorgezet onderwijs (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Aantal scholen en culturele instellingen dat deelneemt aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	
INSPANNINGEN 2025	We nemen deel aan het subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028.	De twee nieuwe bibliotheekvestigingen in Haastrecht en Stolwijk zijn voor eind 2025 gereed en in bedrijf.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2025-2028	In 2025 bereiden we de verhuizing voor van de bibliotheek in Bergambacht naar de nieuwe locatie in de Kiezel en Kei.
		In 2025 bereiden de we verhuizing voor van de bibliotheek in Schoonhoven naar de nieuwe locatie in het Dienstencentrum.
MIDDELEN 2025	-	-

Sport

AMBITIE	We willen de maatschappelijke kracht van sport benutten. Dit doen we samen met sportaanbieders, welzijnsinstellingen en onderwijs. Naast sport bij een vereniging stimuleren we bewegen en sporten in de openbare ruimte. Sport moet toegankelijk zijn en blijven voor mensen met minder financiële middelen.	
ER-DOEL	Meer inwoners bewegen voldoende.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl en gezond gewicht.	Meer samenwerking met en tussen sportaanbieders en andere maatschappelijke partners.
WE METEN	Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Percentage inwoners met overgewicht. (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl)	
INSPANNINGEN 2025	We voeren de activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit, waaronder de inzet van de JOGG-regisseur plus en de Gezonde School-aanpak.	Sturen op de uitvoering van de Stimuleringsopdracht Sport, Gezondheid en Cultuur.
		Keuze beheermodel Sport implementeren.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren de activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit.	De Stimuleringsopdracht Sport, Gezondheid en Cultuur wordt door Team Sportservice Krimpenerwaard volgens het uitvoeringskader uitgevoerd en wordt voortdurend op basis van kennis en ontwikkelingen bijgestuurd.
		Keuze beheermodel Sport implementeren.
MIDDELEN 2025	-	-

Recreatie en Toerisme

AMBITIE	Wij faciliteren en stimuleren nieuwe bestaande recreatieve voorzieningen, waaronder overnachtingsmogelijkheden. Wij staan voor een integrale benadering en de koppeling van streekproducten met de promotie van het toerisme.
ER-DOEL	We stimuleren meer voorzieningen voor recreatief en toeristisch bezoek en verblijf.
WE METEN	Aantal overnachtingen in de Krimpenerwaard (bron: SVHW).
	Aantal banen in de sector R&T (bron: LISA).
INSPANNINGEN 2025	We blijven aangehaakt bij de NNN ontwikkelingen.
	We stellen de nieuwe subsidie voor de marketingorganisaties vast.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Toevoegen recreatieverbindingen bij Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebieden
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-193	-163	-133	-
Beleidskeuze	-193	-163	-133	-
Groenbeheerplan	-30	-	-	-
Stimuleren groen-blauwe schoolpleinen	-30	-30	-	-
Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	-133	-133	-133	-
Structureel	-526	-478	-465	-1.093
Collegeprogramma	-150	-150	-150	-150
Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden	-150	-150	-150	-150
Beleidskeuze	-336	-288	-275	-124
Binnenklimaat Schoolgebouwen (afschrijving)	-	-27	-27	-27
Opbrengst verhuur nieuw MFA's	-	61	61	198
Subsidie Zilvermuseum	-336	-322	-309	-295
Noodzakelijk	-40	-40	-40	-819
HVP Uitbreiding Onderwijs capaciteit KW school	-40	-40	-40	-40
IHP 1.0 Kromme Draai (afschrijving)	-	-	-	-57
IHP 2.0 - De Krullebaar (afschrijving)	-	-	-	-81
IHP 2.0 - Driestar college (afschrijving)	-	-	-	-260
IHP 2.0 - Emmaschool (afschrijving)	-	-	-	-57
IHP 2.0 - Gemini college (afschrijving)	-	-	-	-324
Eindtotaal	-719	-641	-598	-1.093

INVESTERINGEN (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-35.586	-9.751	-35	-26.587
Beleidskeuze	-475	-150	-35	-105
Binnenklimaat Schoolgebouwen	-400	-	-	-
Vervanging materieel UOR	-75	-150	-35	-105
Noodzakelijk	-35.111	-9.601	-	-26.482
IHP 1.0 Kiezel en Kei	-12.541	-	-	-
IHP 1.0 Kromme Draai	-7.970	-	-	-
IHP 2.0 - De Krullebaar (nieuwbouw)	-	-3.600	-	-
IHP 2.0 - De Rank (nieuwbouw)	-	-25	-	-8.154
IHP 2.0 - De Vlieger (nieuwbouw)	-	-25	-	-5.612
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie)	-6.500	-	-	-
IHP 2.0 - Emmaschool (nieuwbouw)	-	-4.500	-	-
IHP 2.0 - Gemini college (renovatie)	-8.100	-	-	-
IHP 2.0 - Polstok (renovatie)	-	-1.451	-	-
IHP 2.0 - Schoonhovens College AP (renovatie)	-	-	-	-12.700
Renovatie voetbalvelden	-	-	-	-16
Eindtotaal	-35.586	-9.751	-35	-26.587

3.6 Sociaal domein

Dit Programma richt zich op de vraagstukken over welzijn, welbevinden van en (inkomens-) ondersteuning aan inwoners. We versterken de zelfredzaamheid en onderlinge verbondenheid van inwoners en bieden een vangnet waar nodig.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van de transformatieopgave (van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'), die volgt uit de transitie van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatiewet.

Ontwikkelingen Sociaal domein 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

In het najaar van 2022 zijn het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gesloten door partijen uit overheid, zorg, ondersteuning, welzijn. Doel van deze akkoorden is het toegankelijk en betaalbaar houden van de gezondheidszorg en het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Naast in het IZA en het GALA, zijn voor gemeenten ook afspraken gemaakt in het Nationaal Preventieakkoord (inzetten op preventie) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO; inzet op afbouw van de zorgvraag bij de huidige generatie ouderen. De kernleus: 'zelf als het kan; thuis als het kan; digitaal als het kan'.

Er blijft sprake van forse personeelstekorten en wachtlijsten in de zorg. Corona, klimaat- en energiecrisis, oorlog in Oekraïne en toenemende bestaansonzekerheid hebben nog steeds zijn weerslag op psychische stress en leidt tot een groter beroep op geestelijke gezondheidszorg (GGZ), zeker ook onder jongeren. De ophanden zijnde wetswijzigingen Participatiewet, Wmo en Jeugdwet en de Hervormingsagenda Jeugd (voorgenomen ingangsdatum 1 januari 2025) zijn van grote invloed op de noodzaak tot het versterken van de lokale toegang. Het doel van deze wijzigingen is om meer vorm en inhoud te geven aan normaliseren, het hanteren van de menselijke maat, zelf bieden van basishulp en betere zorg aan kinderen en volwassen waar sprake is van onveiligheid.

Met de komst van de Spreidingswet moeten er meer opvangplakken voor vluchtelingen en asielzoekers worden gecreëerd ter aanvulling op de huidige asielzoekerscentra in ons land. Deze problematiek vraagt structurele capaciteit vanuit gemeenten en partners op het gebied van huisvesting, zorg, onderwijs en

welzijn.

Lokale ontwikkelingen:

Krimpenerwaard wil voor haar inwoners een leefbare gemeente zijn met vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied. Dit vraagt om een sterke sociale basis met daarin een afwisselend en robuust voorzieningenniveau. Onze inwoners en professionals zijn de drijvende kracht achter deze voorzieningen. Voor het versterken van de lokale sociale basis, de uitvoering van het sportakkoord en het uitvoeringsprogramma gezondheid, heeft de gemeente in 2023 financiële – grotendeels incidentele – middelen ontvangen in de vorm van specifieke uitkeringen (SPUKS). De SPUKS zijn verstrekt voor maximaal 4 jaar. De verwachting is dat de gewenste beweging ook na 4 jaar nog om (financiële) investering vraagt.

Op basis van het omgevingsprogramma Sociale Basis en Maatschappelijke Voorzieningen zetten we in op een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting, eenduidig beheer en exploitatie, ontwikkeling van een integrale en lokale toegang, clustering van voorzieningen en het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Bij de vitaliteit van gemeenschappen, kernen en ons buitengebied gaat aantrekkelijke en passende woningbouw hand in hand met een sterke sociale basis.

Met een deel van de afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd wordt ook een besparing voorzien wat leidt tot een taakstelling van € 1,2 miljoen voor gemeente Krimpenerwaard. De kaders vanuit het Rijk voor de stevige lokale teams, beschreven in de Hervormingsagenda Jeugd, borgen we bij de inrichting van de lokale integrale Toegang samen met onze partners van het Sociaal Preventieteam. De eerste fase is inmiddels gestart. Met deze nieuwe toegang verwachten we meer invloed uit te oefenen op de inzet van maatwerkvoorzieningen.

In de inkooptrajecten Ambulant Jeugd en Ambulant Wmo, Dagbesteding Jeugd en Dagbesteding Wmo en Hulp bij Huishouden zijn relatief veel vragen gesteld over de tarieven en de opbouw hiervan. De complexiteit van en de samenhang tussen de gestelde vragen, zorgen voor een aantal uitzoekpunten die naast zorgvuldigheid ook meer tijd vragen dan er initieel voor gepland was. Om deze reden wordt het proces aangepast. Het streven is de ingangsdatum van 1 januari 2025 te handhaven. Wat het effect is op de financiële raming van februari 2024 is pas te zeggen nadat het onderzoek is uitgevoerd. Vooralsnog zijn we in deze kadernota uitgegaan van deze oorspronkelijke raming. Eventuele afwijkende financiële gevolgen worden meegenomen in de begroting 2025.

De samenwerking in regio Midden Holland zullen we vanaf 2025 nog verder verstevigen door het aangaan van een gemeenschappelijke regeling (GR) zoals de Hervormingsagenda ook van ons vraagt. Het oprichten van een GR vraagt voldoende robuustheid in de organisatie op regionaal niveau. Mogelijk leidt dit tot een uitbreiding van de nodige formatie.

Met de komst van de Spreidingswet is de gemeente Krimpenerwaard de komende twee jaar verantwoordelijk voor het realiseren van 341 opvangplekken, waarvan 29 plekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen. Naar verwachting brengt dit kosten met zich mee voor onder andere onderwijshuisvesting, maatwerkvoorzieningen en preventief aanbod.

In lijn met landelijke en lokale ontwikkelingen zijn onze inspanningen gericht op preventie en het versterken van de sociale basis en proberen we de vraag naar zorg (op langere termijn) te verminderen. Dit vraagt – in samenhang – te investeren in bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en gezond samenleven. Wanneer inwoners bestaanszekerheid ervaren en kansen hebben om deel te nemen aan de maatschappij, des te meer geld en ruimte zij hebben voor een gezond en gelukkig leven.

Veerkracht en mentale gezondheid

AMBITIE	We zetten in op het mentaal welbevinden van onze inwoners, waarbij we een focus leggen op het voorkomen van eenzaamheid onder ouderen en jongeren en het bespreekbaar maken van mentale problemen (taboes doorbreken) om erger te voorkomen. In het bijzonder onder onze jongeren. We zetten in op het faciliteren van informele en sociale steun. Inwoners moeten het zelf doen, maar niet alleen. We richten ons niet op de problemen, maar op de kansen. We zoeken actief naar (normaliserende) activiteiten en mogelijkheden in de buurt om de talenten van jong en oud verder te ontwikkelen.	
ER-DOEL	Meer sociale samenhang in de kernen.	
SUBDOELEN	Minder sociale eenzaamheid onder ouderen en jongeren.	Meer inwoners maken gebruik van informele en sociale netwerken.
WE METEN	Percentage ernstige eenzaamheid onder 65+ (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Percentage hoog risico op angststoornissen en depressie (19-64 jaar) (www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
	Score verbondenheid met de buurt (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Score voorzieningenniveau (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl).	
	Vertrouwen in de toekomst onder 15- en 16- jarigen (bron: www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2025	We zetten in het op het project Gezonde Boel. Hiermee worden o.a. laagdrempelige preventieve online trainingen voor jongeren om de mentale veerkracht te versterken, aangeboden.	Het Sociaal Preventieteam heeft de opdracht om de samenwerking met en tussen inwoners (van 0 tot 110+) in de kernen te versterken. Het SPT faciliteert bewonersinitiatieven, ondersteunt vrijwilligers(structuren) en organiseert/stimuleert ontmoeting door het organiseren van diverse activiteiten en ondersteuning. Om dit uit te voeren ontvangen zij een jaarlijkse subsidie, inclusief een budget expliciet bedoeld voor bewonersinitiatieven.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Versterken Sociale Basis en zetten daarvoor het budget vanuit de SPUK in. Deze opgave richt zich op de sociale cohesie in de kernen waarbij inwoners weten waar ze terecht kunnen, de voorzieningen laagdrempelig zijn en waarbij we de kracht van de informele netwerken benutten.
MIDDELEN 2025	-	-

Leefstijl en lichamelijke gezondheid

AMBITIE	Een gezonde leefstijl is van invloed op de lichamelijke gezondheid. We bevorderen sport en bewegen in samenwerking met lokale organisaties. We zetten in op een rookvrije generatie. Wij zetten preventief in op het terugdringen van drank- en drugsgebruik, gok- en seksverslaving en andere verslavingsvormen.	
ER-DOEL	Meer inwoners hebben een gezonde levensstijl.	
SUBDOELEN	Minder roken, drank- en drugsgebruik en andere verslavingsvormen onder jongeren.	Meer inwoners groeien op in een gezonde omgeving.
WE METEN	Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.	
	Percentage inwoners met overgewicht.	
	Percentage inwoners van 18 jaar en ouder die een goede gezondheid ervaren.	
	Percentage middelengebruik onder jongeren (al deze indicatoren: bron www.eengezonderhollandsmidden.nl).	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren de activiteiten uit het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027 uit waaronder het bieden van passende opvoedondersteuning in het omgaan met middelengebruik.	We voeren activiteiten uit volgens de ambities van het (in 2023 herijkte) Sportakkoord 2.0 met ondersteuning van de buurtsportcoaches
MIDDELEN 2025	-	-

Sociale leefomgeving

AMBITIE	We zetten ons in voor een veilige sociale leefomgeving. De komende jaren zetten we ons in voor een goede integratie van nieuwe inwoners van de gemeente Krimpenerwaard. We verbeteren de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. We nemen stelling tegen racisme en discriminatie.	
ER-DOEL	Meer inwoners voelen zich verbonden met elkaar.	
SUBDOELEN	Meer sociale veiligheid in de kernen, de wijken en gezinnen.	Meer inwoners ervaren een inclusieve leefomgeving.
WE METEN	Score verbondenheid met de buurt (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
	Percentage meldingen van discriminatie (bron: monitor discriminatie).	
	Score sociale veiligheid (bron: waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Inzetten op trainingen Meldcode voor medewerkers en aandachtfunctionarissen.	We bieden passende leerwerktrajecten aan aan nieuwkomers door het combineren van taallessen met participatieactiviteiten
	Deelnemen aan landelijke campagnes Week van de ouderenmishandeling en Orange the World	
	Opdrachtverstrekking aan de antidiscriminatievoorziening om meer in te zetten op preventie en voorlichting over discriminatie en racisme.	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma Huiselijk geweld en Kindermishandeling.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inburgering 2022-2027 uit.
	Uitvoering geven aan het regionale plan met betrekking tot dak- en thuislozen.	We voeren het Uitvoeringsprogramma Inclusie uit
MIDDELEN 2025	-	-

Sociaal economische status

AMBITIE	We vinden het belangrijk dat al onze inwoners mee kunnen doen in de samenleving en gelijke kansen krijgen, iedereen naar eigen vermogen. Daarbij is het belangrijk dat iedereen een bestaanszekerheid kan opbouwen. Dat is niet voor alle inwoners vanzelfsprekend, deze inwoners ondersteunen wij. Kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen krijgen onze specifieke aandacht.	
ER-DOEL	Meer inwoners doen mee naar vermogen.	
SUBDOELEN	Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen.	Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid.
WE METEN	Percentage inwoners dat door een traject meer kans op een baan krijgt (bron: cliëntervaringsonderzoek).	
	Percentage uitstroom uit de bijstand (bron: divosa).	
	Score aantal gerealiseerde banen beschut werk (bron: Csam).	
	Score aantal succesvol afgesloten schuldhulpverleningstrajecten.	
	Score bereik minimaregelingen (onder andere kinderen) (cbs).	
	Eigen kracht (burgerpeiling, waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	We zetten de deelname aan het 2e pilotjaar van het Jongerenperspectieffonds voort. In het vierde kwartaal volgt een evaluatie en besluitvorming over de borging van deze pilot.	We geven een extra impuls aan vroegsignalering van schulden en voorkomen van huisuitzettingen.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.	We geven uitvoering aan de uitgewerkte opgave Bestaanszekerheid. Deze opgave richt zich op voorkomen van schulden, toeleiden naar duurzaam en lonend werk en inzetten van minimaregelingen.
MIDDELEN 2025	-	-

Organisatie en financiën van zorg

AMBITIE	Als gemeente én samenleving zullen we de komende jaren keuzes moeten maken om te komen tot een goede afbakening van wat wel en niet onder (jeugd)zorg én de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. We zetten in op meer laagdrempelige en vroegtijdige ondersteuning en het vergroten van de nabijheid van zorgaanbieders. Daarnaast is samenwerking tussen gemeente, het preventieteam, huisartsen, Welzijn Krimpenerwaard, (passend) onderwijs, jeugdwerkers en zorgaanbieders essentieel. We maken duidelijke afspraken en voeren adequate controle uit op de financiën.	
ER-DOEL	We zetten in op een robuuster systeem en het meer versterken van het informele netwerk.	
SUBDOELEN	Meer passend aanbod en verbindingen in het preventief domein.	Meer inzet op (financiële) doelmatigheid bij maatwerkvoorzieningen zorg.
WE METEN	Aantal unieke cliënten jeugd (bron: Csam).	
	Percentage herhaald beroep op jeugdzorg (bron: CBS).	
	Percentage positief tegenover effect ondersteuning (jeugdigen) (bron: clientenervaringsonderzoek).	
	Aantal unieke Wmo-cliënten (bron:Csam).	
	Percentage positief tegenover effect Wmo-ondersteuning (bron: clientenervaringsonderzoek)..	
	Sociaal vangnet (bron: burgerpeiling, www.waarstaatjegemeente.nl).	
INSPANNINGEN 2025	Met de inzet van een coördinator Preventie Jeugd investeren en versterken we het netwerk rondom opvoeden en opgroeien, gericht op samenwerking tussen informele en	Borgen werkwijze lerende werkpraktijk in de Integrale Lokale Toegang

	formele partners en het komen tot passend preventief aanbod.	
	We geven uitvoering aan de ketenaanpakken Brede SPUK en daarbij de samenwerking tussen sociaal en medisch domein: Valpreventie, Kansrijke Start, Welzijn op Recept, Gezonde Leefstijl Interventie, Kinderen op Gezond Gewicht.	Op regionaal niveau wordt de nieuwe inkoop Jeugd en Wmo geïmplementeerd.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven invulling aan het opdrachtgeverschap van het Sociaal Preventieteam. We sturen via de subsidieverstrekking op het gezamenlijke werkplan van de partners van het Sociaal Preventieteam.	Op regionaal niveau wordt de nieuwe inkoop Jeugd en Wmo geïmplementeerd.
		Implementeren maatregelen Hervormingsagenda Jeugd
MIDDELEN 2025	Structureel € 354.000	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-1.425	-	-	-
Beleidskeuze	-225	-	-	-
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II	-225	-	-	-
Noodzakelijk	-1.200	-	-	-
Hervormingsagenda Jeugd	-1.200	-	-	-
Structureel	-2.501	-3.360	-3.324	-3.324
Collegeprogramma	-	-400	-400	-400
Opvang vluchtelingen	-	-400	-400	-400
Beleidskeuze	-1.281	-1.499	-1.463	-1.463
Versterking subsidie Preventieteam	-354	-572	-656	-656
GR Jeugdzorg en WMO Midden-Holland	-752	-752	-632	-632
Incidentele subsidies	-100	-100	-100	-100
Solidariteitsbijdrage huisvesting ISK	-75	-75	-75	-75
Noodzakelijk	-1.220	-1.461	-1.461	-1.461
Indexatie subsidies 2026 mee in Kadernota 2025	-	-241	-241	-241
Inkoopplan Jeugd en Wmo 2025	-1.220	-1.220	-1.220	-1.220
Eindtotaal	-3.926	-3.360	-3.324	-3.324

DEKKING (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	225	-	-	-
Reserve en/of Voorziening	225	-	-	-
Dekking deels t.l.v. Investeringskrediet Kadernota Voorzieningen (€ 125.000) en deels t.l.v. Algemene Reserve en aanvullen met positieve resultaat van de grondexploitatie van het transformatiegebied-Bastion, danwel de opbrengst van de grondverkoop (€ 100.000).	225	-	-	-
Eindtotaal	225	-	-	-

INVESTERINGEN

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen

3.7 Volksgezondheid en milieu

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard aan het behouden en bevorderen van een gezonde en duurzame leefomgeving.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van taken op het gebied van volksgezondheid, milieu, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ontwikkelingen Volksgezondheid en milieu 2025

We verwachten ontwikkelingen op het steeds klimaatbestendiger en waterrobuuster worden van onze gemeente en die in de regio. Dit zal sneller gaan dan afgelopen jaren, waarin de acties in beleid en maatregelen werden vormgegeven. De komende jaren staan in het teken van uitvoering.

Verder spelen wij als gemeente een belangrijke rol in de inzameling van huishoudelijke grondstoffen. Nederland heeft forse ambities voor de circulaire economie. In 2030 moet het primaire grondstoffenverbruik gehalveerd zijn door o.a. preventie, hergebruik, reparatie en verdergaande recycling. De tendens is dat dit steeds meer zal worden uitgevoerd onder regie en financiering van producenten op basis van het vastleggen van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Voor 2025 en verder heeft dit naar verwachting gevolgen voor onder andere textiel, luiers en incontinentiemateriaal. Vooral dit laatste heeft een potentieel drukkend effect op de afvalstoffenheffing en is positief voor het behalen van de gemeentelijke afvalscheidingsdoelstellingen.

Omdat besparen en verminderen van uitstoot een van de belangrijkste pijlers van het duurzaamheidsbeleid is, verwachten we in 2025 hier diverse versnellingen op. Zowel in het actief communiceren en uitdragen van het nut en de noodzaak, als ook in uitvoering van plannen. Ook in 2025 zijn er extra middelen vanuit het Rijk beschikbaar om deze uitvoering vorm te geven.

In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024-2027. Uit de meest actuele gezondheidscijfers in de Krimpenerwaard blijkt dat de focuspunten Gezond en Kansrijk Opgroeien, Gezond Gewicht, Mentaal Welbevinden, Verantwoord Middelengebruik, Vitaal Ouder Worden en Gezonde Leefomgeving nog altijd relevant zijn. Deze thema's zijn ook in lijn met de thema's uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Klimaatadaptatie

AMBITIE	Het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte en het stimuleren van inwoners en ondernemers om in het particulier grondgebied zo veel mogelijk klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.
ER-DOEL	We richten samen met onze inwoners en ondernemers de buitenruimte klimaatbestendiger en waterrobuuster in.
WE METEN	De kwetsbaarheden in ons gebied met betrekking tot extreme neerslag, hitte, droogte en overstroming.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We geven uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie van het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie.
	We stellen een communicatiestrategie Klimaatadaptatie op om inwoners, bedrijven en organisaties te informeren over klimaatadaptatie.
MIDDELEN 2025	-

Energietransitie

AMBITIE	We onderstrepen de urgentie van de energietransitie. Hierbij zetten we in op zowel het opwekken van duurzame elektriciteit, maar zeker ook op energiebesparing. We werken samen in de regio en staan open voor innovatieve ontwikkelingen en technieken. Mede om te zorgen voor een stabiel stroomnet, samen met de coöperaties. We hebben zoekgebieden aangewezen waarbij we lokale betrokkenheid en ondernemerschap stimuleren. We geven de voorkeur aan het opwekken van zonne-energie op die plekken die andere of bestaande functies versterken. Denk aan zon op daken of bij grote parkeerplaatsen.
ER-DOEL	We zetten in op minder gebruik van fossiele energie en meer op hernieuwbare energie.
WE METEN	C02-uitstoot in de Krimpenerwaard (Klimaatmonitor).
	Energieverbruik (Klimaatmonitor).
	Hoeveelheid hernieuwbare energie (Klimaatmonitor).
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Het klimaat- en energiebeleid van het Rijk krijgt steeds meer vorm. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van dit beleid. We werken een plan uit langs de lijnen van het nationale klimaatbeleid: 1. Elektriciteit (waaronder de RES, netcongestie, beleid voor kleinschalige opwek, opslag van energie etc.) 2. Gebouwde omgeving (woningen moeten van het aardgas af) 3. Industrie/bedrijven/landbouw: (ondersteuning geven, toezicht/handhaven, waterstof-backbone etc) 4. Mobiliteit: laadpalen, maar ook deelvervoer, zero-emissie doelgroepenvervoer, walstroom, waterstof tankstations etc.
	De energietransitie doen we samen met onze inwoners en ondernemers. Hiervoor intensiveren we de samenwerking met energiecoöperatie Waardstroom en het Servicepunt Energietransitie Bedrijven. We zijn momenteel bezig om hier afspraken over te maken.
	Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om slimmer samen te werken in de regio, zoals bijvoorbeeld gezamenlijk inkopen van isolatieacties, aanpak netcongestie, opwek en opslag van hernieuwbare energie.
	Het Nationaal Isolatieprogramma richt zich op koopwoningen met een slecht energielabel en een lage WOZ waarde. Deze subsidie zou uitgebreid kunnen worden door de gemeente. Hier moet nog een standpunt over worden bepaald.
MIDDELEN 2025	-

Benutten van grondstoffen

AMBITIE	We zetten nog meer in op het stimuleren van afvalscheiding. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheid voor (gedeeltelijke) nascheiding van afval.
ER-DOEL	We willen meer grondstoffen uit het restafval benutten.
WE METEN	Het aandeel van fijn en grof huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner per jaar.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We stellen een grondstoffenbeleidsplan vast.
	We breiden de bewustwordingscampagne uit met onder meer het project Afvalvrije school
	We zetten afvalcoaches in om inwoners te informeren en te assisteren bij het optimaal scheiden van huishoudelijk afval.
	We maken een plan van aanpak voor het nascheiden van grondstoffen uit grof restafval op de milieustraat door middel van sorteren, demontage en hergebruik.
MIDDELEN 2025	-

Samen de biodiversiteit vergroten

AMBITIE	De diversiteit en soortenrijkdom staan onder druk en vragen om maatregelen. Binnen de kernen zetten wij in op bevordering van diversiteit van soorten. Denk aan natuurvriendelijke oevers, variatie in de beplanting en een flexibel snoei- en maaibeleid.
ER-DOEL	Samen met inwoners en andere overheden de biodiversiteit vergroten.
WE METEN	Het aantal bomen in de kernen en het aantal uitgedeelde bomen.
	Het aandeel nieuwbouwprojecten waarbij een afspraak is gemaakt over het vergroten van de biodiversiteit.
	Het aantal verleende subsidies voor biodiversiteitsinitiatieven.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We planten bomen in de openbare ruimte (1.000) en delen bomen uit aan particulieren (750).
	We beheren bermen en oevers zoveel mogelijk ecologisch. Dat beheer zetten we voort.
	We voeren projecten Operatie Steenbreek en Prachtlint uit.
	We ondersteunen biodiversiteitsinitiatieven van inwoners met subsidie.
	We werken samen met gebiedspartners om de rivierkreeftenproblematiek onder de aandacht te brengen bij LNV en we werken mee aan bewustwordingscampagnes over de bestrijding van invasieve soorten/ exoten.
MIDDELEN 2025	-

Betrokkenheid bij het beheer van de openbare ruimte

AMBITIE	De openbare buitenruimte is van ons allemaal. Daarom betrekken we inwoners actief bij het beheer en onderhoud ervan.
ER-DOEL	We vergroten de tevredenheid en betrokkenheid van onze inwoners met het beheer van de openbare ruimte.
WE METEN	De tevredenheid over de leefomgeving en dienstverlening (door burgerpeiling)
	De beoordeling van de fysieke leefomgevingskwaliteit (door Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein)
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We intensiveren de communicatie over het beheer. Welke kwaliteit kan de inwoner verwachten, wat is de afspraak.
	We zetten in op verdere participatie bij het werken in de openbare ruimte.
MIDDELEN 2025	-

Financieel overzicht

EXPLOITATIE (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-25	-	-	-
Beleidskeuze	-25	-	-	-
Beleidsplan begraven	-25	-	-	-
Eindtotaal	-25	-	-	-

DEKKING (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	25	-	-	-
Reserve	25	-	-	-
Dekking t.l.v. reserve begraafplaatsen	25	-	-	-
Eindtotaal	25	-	-	-

INVESTERINGEN (x 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Noodzakelijk	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Programma Riolering & Klimaatadaptatie	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Eindtotaal	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821

3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Dit programma richt zich op ontwikkeling en behoud van een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

In dit programma zijn middelen opgenomen voor advisering op het gebied van wonen en de kwaliteit van de leefomgeving, het voeren van projecten en grondexploitaties, het faciliteren van ontwikkelingen van inwoners en ondernemers en het begeleiden van bestemmingsplannen en afgeven van en toetsen op omgevingsvergunningen. Door de introductie van Omgevingswet veranderen veel van de bestaande instrumenten en werkwijzen.

Ontwikkelingen Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 2025

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

Op het moment van schrijven wordt gewerkt aan de formatie van een nieuw kabinet. De uitkomst kan (grote) impact hebben op het gebied van ruimtelijke ordening en op lopende programma's zoals de Nationale Woon- en bouwagenda en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Tegelijkertijd werkt de provincie Zuid-Holland het provinciale Ruimtelijk Voorstel verder uit in 2024. Dit gaat over diverse ruimtelijke thema's en de benodigde keuzes. De gemeente Krimpenerwaard brengt tijdens dit proces – samen met veel andere gemeenten en partners – consequent het belang van de benodigde uitbreidingsruimte voor wonen en werken in.

Het principe van 'water en bodem sturend' is hierbij belangrijk. Dit principe wordt uiteengezet in de Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' (2022) en dit betekent dat bij de inrichting van Nederland rekening wordt gehouden met water en bodem.

De kennis en kunde die Krimpenerwaard en de regio Midden-Holland op dit gebied hebben, kunnen bijdragen aan de urgente ruimtelijke opgaven.

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Hiermee veranderen de werkwijzen rondom ruimtelijke ontwikkelingen en gebruik, zoals de ontwikkeling van de intaketafel, het proces voor nieuwe initiatieven.

Lokale ontwikkelingen:

In 2024 wordt verder uitvoering gegeven aan het Toekomstperspectief Krimpenerwaard en de vastgestelde Woonvisie en Bedrijventerreinvisie. Hierbij staan de samenhangende opgaven op het gebied van vitale inwoners en gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied centraal. De benodigde ruimte om dit te realiseren blijft van groot belang.

Met de Woonvisie zetten we in op het versterken van 'onze vitale kernen doordat iedereen beschikt over een prettige en passende woning, woon- en leefomgeving'. Vitale kernen met daarbij voldoende (maatschappelijke) voorzieningen dragen bij aan een goede sociale basis. We zijn en blijven bezig met praktische en concrete versnelling van woningbouwprojecten om dit te realiseren.

Met de Bedrijventerreinvisie zetten we in op krachtig lokaal ondernemerschap. Dit vraagt onder andere ruimte voor de ontwikkeling van het lokaal gewortelde bedrijfsleven. Op deze manier werken we aan de (lokale) arbeidsmarkt, de bestaanszekerheid van inwoners en aan het bieden van mogelijkheden om duurzaamheidsopgaven van het bedrijfsleven op te pakken.

We werken samen met agrariërs en andere partners aan een levensvatbare en toekomstbestendige agrarische sector in Krimpenerwaard.

Leefbaarheid en vitaliteit

AMBITIE	De ambitie is om vitaliteit en leefbaarheid niet te laten begrenzen door schijnbare onmogelijkheden (zoals regelgeving van hogere overheden of conflicterende belangen). Met daadkracht willen we ons laten leiden door wat goed is voor de Krimpenerwaard. We gaan uit van onze eigen kracht! De Strategische visie Krimpenerwaard schetst in de optie "Schouders eronder" (en op onderdelen "Met brede blik) onze ambitie. Hier gaan we actief mee aan de slag. We zetten in op het instrument van actieve grondpolitiek indien het bijdraagt aan het realiseren van deze maatschappelijke doelen.
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeente.
WE METEN	Leefbarometer (ministerie BZK). Sociale verbondenheid met de buurt.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We brengen de instrumenten voor grondpolitiek in beeld. Uitwerking meerjarig investeringsfonds; bijdragen vanuit ontwikkelaars en grondexploitaties verloopt dan via dit fonds en kan gebruikt worden voor capaciteit en investeringen in voorzieningen en maatschappelijke doeleinden.
MIDDELEN 2025	-

Kernen

AMBITIE	We stimuleren initiatieven vanuit de kernen die aansluiten bij de behoefte en identiteit van de eigen kern. De gemeente faciliteert hierbij. Dit past bij de nieuwe Omgevingswet. Aan de randen van onze kernen maken we ruimte voor wonen en werken.	
ER-DOEL	We versterken de vitaliteit en leefbaarheid van onze kernen.	
SUBDOEL	We verbeteren de samenwerking tussen de samenleving en de overheid.	We maken meer ruimte voor wonen en werken.
WE METEN	-	
INSPANNINGEN 2025		We voeren actief lobby bij de provincie Zuid-Holland
INSPANNINGEN 2025 - 2028	We voeren de strategische agenda uit.	We voeren de woonvisie en de lokale bedrijventerreinenstrategie uit.
MIDDELEN 2025	-	

Wonen

AMBITIE	Om de vitaliteit van de kernen te versterken zetten we vol in op het ontwikkelen woningen. Dit doen we in én aansluitend aan de randen van de bestaande kernen. We werken daarbij samen met woningbouwverenigingen. We kijken daarbij ook naar levensloopbestendige woningen, combinaties van wonen en zorg, creatieve woonvormen en andere oplossingen.	
ER-DOEL	We willen meer en sneller woningen realiseren.	
WE METEN	Het aantal nieuwe woningen per jaar (CBS).	
INSPANNINGEN 2025 - 2028	Versnellingsagenda wonen: we zijn en blijven bezig met praktische en concrete versnelling van woningbouwprojecten. Dit doen we niet door een agenda te schrijven, maar op een praktische manier ervoor te zorgen dat dat het proces om te komen tot een nieuw woningbouwproject niet vertraagd en juist versnelt kan worden. We blijven ons inspannen om alle acties uit het uitvoeringsprogramma van de woonvisie uit te voeren. Zo stellen we onder andere een vereveningsfonds sociale huur op, maken we een doelgroepenverordening en maken we beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Ook werken we samen met andere beleidsterreinen aan doorstroomcampagnes (ook samen met woningcorporaties), informatiecampaagnes over toekomstbestendig wonen, het opstellen van zorgcirkels en een hoogbouwvisie. We werken samen met woningcorporaties en marktpartijen aan het realiseren van woningen. Dat doen we op verschillende manieren, zoals ook benoemd staat bij de versnellingsagenda wonen. Met woningcorporaties hebben we regulier overleg over (toekomstige en huidige) woningbouwprojecten. Met projectontwikkelaars met grote locaties aan de randen van de kernen werken we aan een Omgevingsprogramma Woningbouw.	
MIDDELEN 2025	-	

Huisvesting statushouders en opvang asielzoekers

AMBITIE	De ambitie uit het collegeprogramma gaat uit van inzet op kleinschalige opvang van max. 100 vluchtelingen voor een periode van maximaal 2 jaar. In april 2023 heeft de raad ingestemd met het in eerste instantie opvangen van 2200 vluchtelingen in de regio Midden Holland, in Krimpenerwaard 153. De eerste 80 vluchtelingen worden vanaf 7 augustus opgevangen in het Klooster in Haastrecht voor een periode van 3 jaar.
ER-DOEL	-
WE METEN	-
INSPANNINGEN 2025	Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet van kracht geworden. Hierin is voor iedere gemeente opgenomen hoeveel asielzoekers zij voor de komende twee jaar moeten opvangen. Voor Krimpenerwaard ligt er een opgave van 341 asielzoekers, waarvan 29 plekken voor AMV. Het college bekijkt hoe zij invulling kan geven aan deze opgave.
INSPANNINGEN 2025 - 2028	De opgave die nu is aangegeven met het ingaan van de Spreidingswet is voor de komende twee jaar. Daarna volgt een nieuwe opgave voor steeds twee jaar. De komende jaren zal dus ingezet moeten worden op voldoende opvangplekken voor asielzoekers. Dit vraagt structurele inzet van extra capaciteit op het gebied van huisvesting, opvang en daaruit volgende verplichtingen.
MIDDELEN 2025	Structureel: Vanaf 2026 € 400.000 voor ambtelijke inzet.

Financieel overzicht

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen

4. INDELING BEGROTING

4.1 Taakvelden

Om te voldoen aan de vereisten, zoals opgenomen in de herziening BBV, is de begroting vanaf de meerjarenbegroting 2019-2022 ingericht op basis van taakvelden. Het gebruik van deze uniforme taakvelden maakt het mogelijk om baten en lasten van activiteiten te aggregeren en met die van andere gemeenten te vergelijken. Samen met de informatie op www.waarstaatjegemeente.nl vormt de indeling naar taakvelden een goede basis en mogelijkheid voor de onderlinge vergelijking van gemeenten op soortgelijke onderdelen.

Programma's

Grotendeels gebaseerd op de hoofdtakvelden hanteren we onderstaande programma's in de begroting.

- Bestuur en ondersteuning
- Veiligheid
- Verkeer en vervoer
- Economie
- Onderwijs, sport cultuur en recreatie
- Sociaal Domein
- Volksgezondheid en milieu
- Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

4.1.1 Beleidsindicatoren

De ambities uit het collegeprogramma zijn per programma uitgewerkt naar doelen, indicatoren, inspanningen en exploitatielasten. Op de in de programma's opgenomen indicatoren sturen wij door middel van beleid actief.

Daarnaast zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht een basisset met overige indicatoren te presenteren. Deze worden ook in de begroting in de begroting opgenomen, maar hierop voeren wij geen actief beleid. Op grond van de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016, moeten gemeenten voortaan in de programma's de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd, toelichten aan de hand van beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is hiertoe een set van beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Met de implementatie van de indicatoren worden raadsleden in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Bovendien wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten op deze manier vergroot. Het staat gemeenten vrij om naast de verplichte indicatoren ook nog facultatieve indicatoren op te nemen. Dit kan eventueel op basis van een door de VNG hiertoe ontwikkelde set. Maar hier kiezen wij niet voor.

4.2 Paragrafen

Met ingang van het jaar 2023 zijn er 8 verplicht voorgeschreven paragrafen. De Openbaarheidsparagraaf is er als laatste verplichte bijgekomen. In artikel 3.5 van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Daarnaast staat het de gemeente vrij om naar eigen inzicht paragrafen toe te voegen om een bepaald onderdeel van de begroting nader toe te lichten. Sinds de jaarrekening 2022 kiezen wij er voor om een aparte paragraaf Opvang vluchtelingen op te nemen. Aangezien dit thema nog steeds actueel is, zullen we deze paragraaf ook weer opnemen in de komende begroting. Ook hebben wij in de begroting 2024 een aanvullende paragraaf Claim op het Rijk opgenomen. Hierin geven we een overzicht van de diverse dossiers waarmee gemeenten de afgelopen jaren geconfronteerd zijn waarbij de taken niet matchen met de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. In de begroting 2025 vervangen we deze paragraaf. We zullen aansluiten op het vanuit de VNG ontvangen begrotingsadvies 2025-2028. In dit advies worden gemeenten opgeroepen om in hun kader- of voorjaarsnota een onderdeel *'Maatregelen vanwege korting*

gemeentefonds 2026 en verder' op te nemen. Hierin kunnen de maatregelen worden beschreven die we moeten nemen of voornemens zijn te nemen om de verwachte financiële gevolgen van de kortingen door het Rijk het hoofd te kunnen bieden. Indien alle gemeenten dit op een min of meer soortgelijke wijze inzichtelijk maken, ontstaat landelijk een goed totaaloverzicht van de keuzes die gemeenten moeten maken. Ook in de begroting maken we de maatregelen inzichtelijk, door ze op te nemen in een aparte paragraaf.

5 KADERS VOOR DE BEGROTING 2024

5.1 Financieel toezicht

In de gemeentewet is geregeld dat het College van Gedeputeerde Staten (GS) toezicht houdt op de gemeenten. Voor de uitvoering hiervan volgt GS de financiële positie van onze gemeente en de ontwikkelingen die daarbij een rol spelen. Jaarlijks worden wij door onze toezichthouder geïnformeerd over de actuele onderwerpen en aandachtspunten waarop onze (meerjaren)begroting wordt beoordeeld. Dit is een aanvulling op het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK2020). Enkele van de onderwerpen en aandachtspunten zijn:

Financiële ontwikkelingen

Gemeentefonds

Bij de beoordeling van de (meerjaren)begroting 2025-2028 worden de bedragen uit de mei- of septembercircularis 2024 gehanteerd. De in de begroting gehanteerde loon- en prijsstijging moet minimaal aansluiten op de in de betreffende circularis gepubliceerde indexen.

Nieuwe financieringssystematiek

Het kabinet Rutte 4 heeft besloten om na 2025 een nieuwe financieringsmethodiek in te voeren voor gemeenten en provincies. Het doel van het Rijk is om een “stabiele(re) financiering en daarmee meer autonomie voor deze medeoverheden” te bereiken. De nieuwe systematiek koppelt de ontwikkeling van het gemeentefonds (dat heet ‘accres’) los van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. In plaats daarvan koppelt het Rijk de ontwikkeling van het gemeentefonds aan de ontwikkelingen van het bruto binnenlands product.

Herijking gemeentefonds

Vanaf 1 januari 2023 is het verdeelmodel van het gemeentefonds volledig herzien. Het doel van het Rijk is een stabiel verdeelmodel dat zoveel mogelijk aansluit bij de kosten van de gemeenten. Een ‘ingroeipad’ zorgt ervoor dat de gevolgen van de herziening beperkt blijven. Tot en met 2027 blijven de financiële gevolgen beperkt tot maximaal € 37,50 per inwoner. Dat geldt voor alle gemeenten. Daarbij maakt het niet uit of een gemeente voordeel of nadeel heeft van het nieuwe verdeelmodel. Met een verwacht voordeel groter dan € 37,50 mag nog geen rekening worden gehouden. Het daadwerkelijke voordeel kan kleiner uitvallen.

Klimaat- en energiebeleid

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de klimaat en energieplannen. Het kabinet ondersteunt gemeenten hierbij met geld voor de jaren 2023 tot en met 2025. Voor de jaren 2023 tot en met 2030 is er in totaal € 5,38 miljard beschikbaar voor de uitvoeringskosten voor gemeenten en provincies. In 2023 kregen gemeenten € 341 miljoen. Het bedrag dat gemeenten kregen voor 2023, mag vanaf 2025 jaarlijks in de begroting worden opgenomen.

Jeugdzorg - maatregelen hervormingsagenda

Het Rijk en gemeenten hebben in 2023 de hervormingsagenda vastgesteld. In deze agenda zijn maatregelen beschreven om de jeugdzorglasten terug te dringen waardoor er minder extra middelen vanuit het Rijk nodig zijn. Het effect van deze maatregelen loopt op van € 374 miljoen in 2025 naar € 1.017 miljoen in 2027. Het is moeilijk te zeggen wat het daadwerkelijke effect van deze maatregelen op een individuele gemeente zal zijn en of de jeugdzorglasten in die gemeente daadwerkelijk teruggedrongen zullen worden. Het is niet reëel wanneer een gemeente ervan uitgaat dat deze maatregelen één op één tot een kostenbesparing zullen leiden. Gemeenten moeten de lasten in hun begroting zo reëel mogelijk proberen te ramen. Maatregelen om deze lasten terug te dringen, dienen reëel te zijn.

Eigen bijdrage Wmo-voorzieningen

Het kabinet is van plan om voor één onderdeel van de Wmo 2015, namelijk de huishoudelijke hulp, een passende eigen bijdrage invoeren. In het coalitieakkoord van het demissionair kabinet staat dat dit geldt vanaf 1 januari 2025. De ingangsdatum is verschoven naar 1 januari 2026. Inwoners betalen dan voor alle Wmo-voorzieningen een eigen bijdrage, waarvoor nu het abonnementstarief geldt. De hoogte van die bijdrage is afhankelijk van hun inkomen. Het Rijk verwacht dat de invoering van de inkomensafhankelijke

eigen bijdrage de druk bij gemeenten verlaagt op het gebruik van Wmo-voorzieningen. En dat de Wmo 2015 daardoor langer betaalbaar blijft. Geraamde opbrengsten dienen voldoende onderbouwd te worden.

Inzet incidenteel geld

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 21 november 2023 is de notitie incidenteel/structureel vastgesteld. In deze notitie staan afspraken en verduidelijking over het onderwerp incidenteel/structureel. Eén van de afspraken gaat over de inzet van incidenteel geld voor structurele uitgaven. Gemeenten mogen een deel van de algemene reserve gebruiken voor structurele kosten. De voorwaarden hiervoor staan in deze notitie.

5.2 Uitgaven

De uitgaven worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 22 februari 2024 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024 gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2025 uit van een indexering van de prijzen met 2,3% ten opzichte van 2024. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.

5.3 Inkomsten

Ook de inkomsten worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gepresenteerde prijsindexcijfer van 2,3% voor 2025 om de baten mee aan te passen.

5.4 Personele lasten

Er zijn diverse interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de personele lasten voor volgend jaar. Onderstaand worden de belangrijkste toegelicht.

5.4.1 Salarisontwikkelingen

Loonontwikkeling

De personeelslasten worden binnen het meerjarenperspectief geraamd op basis van de geldende CAO afspraken. In 2024 is er in totaal een procentuele stijging van 6%, verdeeld over 2 momenten in het jaar. De eerste verhoging is per 1 januari 2024 en is 4,75%, de tweede verhoging gaat op 1 oktober 2024 in en bedraagt 1,25%. De salarisontwikkelingen voor 2025 zijn nu nog niet bekend. Wel wordt op basis van ervaringscijfers van de afgelopen jaren én op basis van ontwikkelingen van andere sectorale cao's die opnieuw stijgingen over 2025 laten zien, vooralsnog rekening gehouden met een stijging van 5% op jaarbasis vanaf 2025. Op basis van dit gegeven wordt in de meerjarenbegroting rekening gehouden met deze trend in de personeelslasten.

Ontwikkeling pensioenpremie

Het bestuur van ABP bekijkt de ontwikkeling van de premie vanuit een meerjarenperspectief. Op basis van het huidige pensioenstelsel is de premie voor het OP/NP (ouderdoms-/nabestaandenpensioen) in 2024 gestegen maar is tegelijkertijd een wijziging van de franchise toegepast. Het is pas later dit jaar duidelijk of de pensioenpremie dan wel de franchise van het ABP zullen wijzigen in 2025 en of dit een stijging van de personele lasten met zich mee zal brengen. Er wordt voor nu rekening gehouden met een stijging van 2% van de pensioenlasten voor 2025.

Daarnaast speelt mee dat de Pensioenwet gefaseerd wordt aangepast. In de periode van 2023 tot 2027 maken sociale partners en de pensioenuitvoerders afspraken om over te stappen van de huidige regeling naar de nieuwe regeling.

Vervallen 3e ziektejaar

Sinds dit jaar is het doorbetalen van het 3e ziektejaar vervallen. Medewerkers die al ziek waren vallen nog tot en met 2026 onder de huidige regeling, dus dit zal pas na 2026 voor lagere personele lasten gaan zorgen. Wel is er sinds dit jaar sprake van hogere kosten voor arbeidsongeschiktheid. De kosten zijn naar verwachting gemiddeld maximaal € 54.000 op jaarbasis.

5.4.2 Vacatures en recruitment

De aanhoudende krappe arbeidsmarkt maakt het probleem voor het invullen van moeilijk vervulbare vacatures steeds lastiger. Voor sommige vacatures lijkt dit zelfs een structureel probleem. Waar we vorig jaar na extra inspanning in recruitment een halvering zagen van het aantal openstaande vacatures, zien we in de eerste helft van 2024 het aantal vacatures weer flink stijgen. Dit wordt deels veroorzaakt door uitbreiding van de formatie en deels door interne doorstroom van medewerkers. Om toch de noodzakelijke taken te kunnen uitvoeren, moet hiervoor tijdelijke capaciteit op worden ingehuurd. De kosten hiervoor worden gedekt uit de openstaande vacatureruimte. Gezien de fors gestegen tarieven voor inhuur is de begrote vacatureruimte niet toereikend om alle openstaande vacatures in te vullen met inhuur. Dit zorgt weer voor extra werkdruk in de teams.

Dit maakt dat het nog belangrijker te investeren in een stevig recruitmentbeleid, een sterk werkgeversmerk en een goed onboardingprogramma voor nieuwe medewerkers belangrijk blijft. In ons strategisch HR-beleidsplan is naast werving & selectie ook het vasthouden van bestaand personeel een zeer belangrijk onderdeel, onder meer door aandacht voor ontwikkeling, vitaliteit etc.

5.4.3 Aanvragen formatie en inhuur

De laatste jaren zien we dat landelijke voorschriften, regionale afspraken en eigen ambities maken dat de hoeveelheid werk toeneemt en het noodzakelijk is dat diverse aanvragen voor extra formatie en inhuur worden gedaan. Een logisch gevolg van deze uitbreidingen is dat ook ondersteunende teams en budgetten onder druk komen te staan. Hierbij valt te denken aan extra druk op de capaciteit bij P&O, maar ook aan bijvoorbeeld de budgetten voor ICT. De afgelopen jaren hebben we bij uitbreiding van formatie en inhuur te weinig oog geweest voor de druk die dit heeft voor ondersteunende taken. Daarom werken we vanaf 2023 met een opslag bij aanvragen voor extra capaciteit.

Per extra fte formatie en inhuur bedraagt deze opslag respectievelijk € 25.000 en € 10.000 de opslag wordt centraal geraamd op het taakveld overhead binnen het programma Bestuur en ondersteuning.

5.5 Investeringsplanning

Basis voor de op te nemen investeringen vormt het geactualiseerde overzicht van investeringen, jaarschijf 2025-2027, uit de begroting 2024. Daarnaast is ook sprake van nieuw aangeleverde investeringswensen (zie ook 2.2.2).

Vervangingsinvesteringen worden, volgens de voorschriften, voor de historische kostprijs opgenomen. Mocht er sprake zijn van hogere of lagere vervangingskosten, dan wordt dit in de begroting toegelicht.

5.5.1 Meerjaren Investeringsplanning

Op 16 januari 2024 is uw raad geïnformeerd over de meerjaren investeringsplanning (hierna: MIP). Tijdens deze avond hebben wij u meegenomen in hoe we de MIP kunnen inzetten als hulpmiddel om via de kadernota en begroting jaarlijks afwegingen en keuzes te (kunnen) maken voor de inzet van de beperkt beschikbare middelen. Om het hulpmiddel goed in te zetten moeten we jaarlijks bij kadernota en begroting de MIP actualiseren, zodat we steeds meerjarig een actueel meerjarig beeld hebben.

Toekomstige ontwikkelingen

Voor de komende jaren staan flinke investeringen op de agenda, die vragen om een goed afwegingskader en een goed inzicht in de financiële gevolgen hiervan, zowel voor ons huishoudboekje als voor onze vermogenspositie op korte en lange termijn.

Met ingang van de kadernota 2024 zijn we begonnen te werken met een MIP. Met deze MIP houden wij inzicht in toekomstige investeringsbehoefte(n) van de gemeente en de financiële consequenties

daarvan. Hierbij houden wij rekening met wettelijke verplichtingen, de ambities in het collegeprogramma en (actuele) ontwikkelingen.

Uitgangspunten MIP

De MIP geeft op totaalniveau en per investering in de begrotingsperiode (en voor de jaren daarna) inzicht in:

- Verwachte investeringspieken
- Liquiditeitsbehoefte (planning van uitgaven over de jaren)
- Schuldquote; totale schuld ten opzichte van batenkant van de begroting
- Lasten exploitatie; rente en afschrijving

Onderscheid technische en bestuurlijke MIP

Wij hebben u meegegeven dat we de MIP jaarlijks voor de kadernota en begroting actualiseren. Hierbij maken we een onderscheid tussen een “technische” en een “bestuurlijke” MIP. De bestuurlijke MIP kijkt 4 jaar vooruit en wordt vertaald in de kadernota en (meerjaren)begroting. De technische MIP gebruiken we om meerdere jaren vooruit te kijken en te kunnen anticiperen op toekomstige investeringspieken, (financiële) gevolgen en financieringsbehoefte.

Investeringsen

Bestuurlijke MIP - vastgesteld

Gericht op de uitvoering van een aantal grotere projecten heeft uw gemeenteraad in de eerste maanden van dit jaar de volgende besluiten genomen:

- Op 6 februari 2024 is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP2) vastgesteld en is besloten om de hiermee gemoeide jaarlijkse structurele lasten te verwerken in deze kadernota. Besluitvorming over de daadwerkelijke investeringsbudgetten gebeurt later.
- Op 19 maart 2024 is een investeringsbudget van € 4,9 miljoen gevoteerd voor de inrichting van een nieuwe milieustraat (exclusief grondaankoop).
- Op 16 april 2024 is een investeringsbudget van € 4,4 miljoen beschikbaar gesteld voor de transformatie van het Dienstencentrum in Schoonhoven tot bibliotheek.

Bestuurlijke MIP - nieuwe investeringen

Als opmaat naar de begroting 2025 wordt in deze kadernota nu rekening gehouden met een aantal investeringsaanvragen. De grootste hiervan staan opgenomen in onderstaande tabel. Hierin is tevens aangegeven in weke jaarschijf de afschrijvingslasten, indien van toepassing, starten. De mutaties uit de 1e tussentijdse rapportage 2024 zijn hierin nog niet meegenomen. Voor een volledig overzicht van en nadere toelichting op deze investeringen wordt verwezen naar bijlage 1.

Investeringsen (x € 1.000)	Bedrag				Gevoteerd	Jaarschijf*
	2025	2026	2027	2028		
MJOP ICT	1.118	211	561	375		2026
Vervanging wagenpark	110	1.527		730		2026
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg	200	800				2027
Groot onderhoud gemeentelijk vastgoed	900	1.476	1.058	1.963		N.v.t
Binnenklimaat schoolgebouwen	400					2026
IHP 1.0	20.511				810	2027
IHP 2.0	14.600	9.601	0	26.466	83	2028
IBOR 2025-2028	6.034	6.034	6.034	6.034		N.v.t
Programma Riolerings & Klimaatadaptatie	6.821	6.821	6.821	6.821		2026
Totaal	50.694	26.470	14.474	42.389	893	

*Betreft het eerste jaar van afschrijving indien sprake is van meerdere investeringen

Technische MIP

Naast de in deze kadernota opgenomen investeringsaanvragen spelen er nog meer ontwikkelingen die op termijn (mogelijk) leiden tot een investeringsaanvraag. Dit betreft investeringen op het gebied van het

IHP, Civiele werken, IBOR, riolering en klimaatadaptatie en overige investeringen. Voor de meeste van de betreffende projecten geldt dat zowel de budgetaanvraag als de voorbereiding en uitvoering buiten de meerjarenscope van deze kadernota vallen. Op basis hiervan kunnen we, zoals hiervoor al aangegeven, vroegtijdig in het proces anticiperen op verwachte toekomstige investeringspieken. Daarnaast betrekken we deze ontwikkelingen al zoveel als mogelijk bij het bepalen van onze toekomstige liquiditeitsplanning en daaruit volgende financieringsbehoefte.

5.5.2 Vervangingsinvesteringen

Voor een goed financieel beleid is het van belang dat de lasten van de vervangingsinvesteringen opgenomen zijn in de meerjarenbegroting. Voor vrijwel alle vervangingsinvesteringen zijn inmiddels beheerplannen opgesteld die financieel vertaald zijn in de huidige meerjarenbegroting. Voorbeelden hiervan zijn IBOR-beheerplannen, IHP, ICT, materieelplan buitenruimte en beheerplan gemeentelijk vastgoed.]

5.5.3 Vrijval kapitaallasten

Vrijval van kapitaallasten ontstaat indien een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en in de begroting kapitaallasten voor het (vervangend) actief zijn opgenomen. Daarnaast kan het ook zo zijn dat een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en er in de begroting nog geen rekening is gehouden met vervanging van het betreffende actief. In beide gevallen ontstaat er ruimte in de exploitatie. In het eerste geval gedurende het begrotingsjaar en in het tweede geval bij het opstellen van de begroting voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Hoewel het tweede geval aantrekkelijk lijkt doordat er ruimte ontstaat in de begroting, kan het in de toekomst tot onwenselijke situaties leiden. Immers, als vervanging van het betreffende actief wel aan de orde is, is het hiervoor bestemde budget (kapitaallasten) al als vrije ruimte ingezet voor andere doeleinden.

Om onbedoelde en ongewenste fluctuaties in de omvang van de kapitaallasten tegen te gaan zullen we er in de begroting voor zorgen dat de betreffende ruimte beschikbaar blijft voor kapitaallasten. Tenzij er daadwerkelijk geen sprake is van vervanging van het betreffende actief.

5.6 Verbonden partijen

In de begroting 2025-2028 worden de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten verwerkt.

Met de “financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden” bepalen de gemeenten in de regio Hollands-Midden vooraf een uniform financieel kader voor de jaarlijks toe te passen prijsindexatie in de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen in deze regio. De begrotingen van alle gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente Krimpenerwaard deelneemt worden getoetst aan deze vastgestelde kaders. De kaders voor de begroting 2025 zijn op 26 oktober 2023 in de ambtelijke werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke regelingen van de gemeenten in Hollands Midden besproken. Daarbij is de indexering voor 2025 zoals deze in 2020 is opgezet en is vastgesteld door de bestuurlijke werkgroep FKGR bepaald.

Het betreft een variant met een waardevaste indexering. Hierbij wordt de indexering voor 2025 gecorrigeerd voor de ontwikkelingen in het jaar 2022 t/m 2024 (gebaseerd op indices uit Centraal Economisch Plan, septembercirculaire 2023).

De kaders voor de begroting 2025 betreffen:

- De indexatie op basis van een jaarlijkse groei gebaseerd op de prijs overheidsconsumptie beloning werknemers 11,1% en de prijs overheidsconsumptie netto materieel 3,7% zoals opgenomen in de publicaties van het CPB.
- Het opnemen van een nieuwe algemene taakstelling in de begrotingen 2024 is niet toegestaan.
- In de begrotingen en jaarrekeningen dient standaard een paragraaf op te worden genomen over de toepassing van de vastgestelde indexering. Deze paragraaf dient te worden verdeeld naar economische categorieën (% personeel, % materieel en % overige) en een paragraaf met een analyse van de risico's in relatie tot de omvang van het weerstandsvermogen.
- Omdat de indexpercentages fors hoger liggen dan de percentages van 2024, mede door de

bovenstaande correcties is verzocht aan de gemeenschappelijke regelingen om in de begrotingen een berekening toe te voegen waaruit blijkt hoe de indexering van lonen en goederen per saldo is verlopen vanaf 2022. Dit om te voorkomen dat er mogelijk sprake is van “dubbele” indexering.

Door krimp van het gemeentefonds vanaf 2026 verslechtert de financiële positie van gemeenten aanzienlijk. De verwachting is dan ook dat met ingang van 2026 de gemeenschappelijke regelingen een bijdrage leveren aan het invullen van eventuele bezuinigingen. Over de omvang van de mogelijke bezuinigingstaakstelling worden de gemeenschappelijke regelingen de komende tijd geïnformeerd. De financiële kaderstelling is opgesteld door de regio gemeenten. Voor de gemeenschappelijke regelingen waar de regio gemeenten bestuurlijk een meerderheid vormen gelden de afspraken als dwingend. Dit betreft de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- Veiligheidsregio Hollands Midden
- Omgevingsdienst Midden-Holland
- Hecht (vh RDOG Hollands Midden)

De overige gemeenschappelijke regelingen waarbij de regio gemeenten geen meerderheid in het bestuur vormen maar waaraan de gemeente Krimpenerwaard wel deelneemt zijn geïnformeerd over de vastgestelde kaders. Daarbij zijn deze gemeenschappelijke regelingen er op gewezen dat hun begrotingen zullen worden getoetst aan de hiervoor genoemde kaders.

5.6.1 GR Sociaal Domein

Met een aantal raadsbijeenkomsten bent u geïnformeerd over het proces om te komen tot een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling voor het Sociaal Domein. Deze regeling moet de rol die de regionale werkorganisatie nu vervult voor het sociaal domein (onder andere inkoop voor jeugdzorg en WMO) gaan vervullen. Gestreefd wordt naar de oprichting van de nieuwe GR per 1/1/2025. De jaarlijkse lasten die dit met zich meebrengt zijn meegenomen in deze kadernota.

5.7 Financiering

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeente streeft ernaar benodigde leningen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de liquiditeitsbehoefte, rentevisie, kasgeldlimiet (financiering voor een periode van maximaal 1 jaar) en renterisiconorm (financiering periode langer dan 1 jaar).

De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van de omvang van de leningenportefeuille. Tijdens de raadsbijeenkomst van 16 januari 2024 is een financiële doorkijk gegeven ten aanzien van de ontwikkeling van grote projecten. Hierbij zijn voor de periode tot en met 2036 het meerjaren investeringsprogramma (MIP) en de ontwikkeling van de schuldpositie besproken. Toekomstige investeringen van in totaal € 315,2 miljoen werden als volgt gespecificeerd:

- Investerings conform meerjarenbegroting 2024-2027	€ 228,1 miljoen
- Reguliere investeringen 2028	€ 13,5 miljoen
- Integraal Huisvesting Plan (IHP 2.0)	€ 73,6 miljoen

De reguliere investeringen betreft met name projecten IBOR en riolering.

Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose wordt het aantrekken van langlopende geldleningen verwacht van in totaal € 160 miljoen in de periode 2025-2028. Daarbij is rekening gehouden met de ervaring dat de realisatie van een gedeelte van de investeringsbudgetten in een later jaar plaatsvindt dan gepland. In 2022 en 2023 is de kapitaalmarktrente flink opgelopen met name door een hoge inflatie. Op basis van recente inflatievooruitzichten wordt een eerste renteverlaging verwacht in juni 2024. Vooral nog wordt uitgegaan van een marktrente van 3,0% bij het aantrekken van leningen in de periode 2025-2028.

Op grond van regelgeving wordt rente toegerekend aan taakvelden. De meest recente berekening resulteert in een rentepercentage van 1,5%. Deze omslagrente wordt voorlopig gehanteerd voor de meerjarenbegroting 2025-2028. Tijdens het proces van het opstellen van de nieuwe meerjarenbegroting

wordt nog een actuele berekening gemaakt. Indien hieruit blijkt dat het percentage wijzigt, wordt de te hanteren omslagrente alsnog aangepast.

De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de Financiële verordening. De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het door het college in 2020 vastgestelde Treasurystatuut. In het statuut wordt onder andere inzicht gegeven in de inrichting en borging van de financieringsfunctie en de uitgangspunten van het risicobeheer. Bij de eerstvolgende actualisatie van het treasurystatuut zal het gemeentelijk beleid verder worden verfijnd.

Uitgangspunten Kadernota 2025:

- In 2024 wordt een nieuwe langlopende geldlening aangetrokken van € 50 miljoen (conform begroting 2024);
- Nieuwe geldleningen in:
 - 2025: € 65,0 miljoen per 01-07-2025 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,0%
 - 2026: € 35,0 miljoen per 01-07-2026 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,0%
 - 2027: € 30,0 miljoen per 01-07-2027 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,0%
 - 2028: € 30,0 miljoen per 01-07-2028 met looptijd van 20 jaar en rente van 3,0%

Bij het bepalen van de financieringsbehoefte is aangesloten op de planning van de grote projecten zoals die op 16 januari 2024 aan de gemeenteraad is gepresenteerd. Bij het opstellen van de begroting wordt de planning van de uitvoering van projecten en daaruit voortvloeiende financieringsbehoefte geactualiseerd.

- Boekwaarde gerealiseerde investeringen met rentetoerekening per 01-01-2025 van € 205 miljoen.

5.7.1 Kengetallen

Het aantrekken van nieuwe geldleningen om de projecten in de komende jaren te kunnen financieren heeft ook effect op enkele financiële kengetallen.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarop rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatieruimte. Door het aantrekken van nieuwe leningen neemt deze druk toe en stijgt de netto schuldquote. Een schuldquote tussen de 90% en 130% wordt als hoog beschouwd.

De **solvabiliteit** geeft inzicht in de mate waarin een gemeente in staat is aan haar verplichtingen te voldoen en bestaat uit de hoogte van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. Deze verhouding daalt als gevolg van het aantrekken van nieuwe geldleningen. Een solvabiliteit tussen 20% en 50% is neutraal.

In onderstaande tabel is een inschatting opgenomen van de ontwikkeling van genoemde kengetallen voor de komende jaren. Hierin zijn de gevolgen van de toename van de leningenportefeuille als gevolg de geplande investeringen terug te zien. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting zullen we deze kengetallen actualiseren en de verwachte ontwikkeling monitoren.

	2025	2026	2027	2028
Netto Schuldquote	104%	111%	114%	116%
Solvabiliteit	23%	19%	17%	17%

5.8 Subsidies

Uw gemeenteraad heeft op 28 november 2023 het subsidiebudget voor 2025 en verder vastgesteld. Het bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de septembercirculaire. Definitieve vaststelling volgt bij de begrotingsbehandeling. In dit geval betreft het de budgetruimte voor 2026. Dit budget vormt de basis voor de jaarlijkse subsidieverlening. Tevens heeft uw gemeenteraad het college gemandateerd tot het verdelen van dit budget over de diverse subsidieregelingen.

De basis voor de plafonds van het opvolgende jaar wordt gevormd door de vastgestelde plafonds van het jaar ervoor. Eventuele (incidentele) wijzigingen worden binnen de P&C-cyclus meegenomen. Voor

instellingen die zich om uiteenlopende redenen niet lenen voor subsidiëring vanuit een van de subsidieregelingen wordt gewerkt met begrotingssubsidies.

5.8.1 Ontwikkelingen subsidies

Maatschappelijke voorzieningen

Het Omgevingsprogramma Sociale Basis en Maatschappelijke voorzieningen geeft invulling aan de wijze waarop wij als gemeente de sociale basis in onze gemeenten willen versterken door onder meer aandacht voor maatschappelijke voorzieningen op diverse leefgebieden. Maatschappelijke voorzieningen, waaronder sport- en cultuurverenigingen betekenen veel voor onze inwoners. In toenemende mate zien we dat maatschappelijke voorzieningen worstelen met de financiering van hun huisvestingsvraagstukken. Denk bijvoorbeeld aan jongerenwerk en sportverenigingen ten behoeve van jeugd- en sportaccommodaties. De reden van de huisvestingsvraagstukken is divers, maar wat overeenkomt is de onmogelijkheid om zelf volledig investeringen in huisvesting te bekostigen. Maatschappelijke voorzieningen doen daarbij steeds meer een beroep op de gemeente. Hieraan hebben wij de wens gekoppeld om op een meer eenduidige en duidelijke wijze om te gaan met deze vraagstukken. Hierbij denken we aan het opstellen van een subsidieregeling. De komende maanden zullen wij hieraan werken en met een onderbouwd voorstel komen voor de begrotingsraad.

5.9 Omgevingswet

Met ingang van 1 januari 2024 is de omgevingswet van kracht. Het proces rondom de vergunningverlening is goed ingericht en de grote uitdaging is om de beleidscyclus van visie naar uitvoering goed ter hand te nemen. Net als vele andere gemeenten zijn we nog aan het zoeken op welke wijze we dit het beste kunnen doen. De andere uitdaging betreft het verder invullen van het omgevingsplan. Regels uit verordeningen en bestemmingsplannen moeten omgezet worden naar het omgevingsplan. Hiervoor hebben we tot 2032 de tijd, maar vraagt wel andere en additionele kennis en vaardigheden. De wijze waarop we dit precies invullen en welke kosten daar mee gemoeid zijn is nu nog onduidelijk. Daar doen we onderzoek naar.

6. LOKALE HEFFINGEN

6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen

Onroerende-zaakbelastingen en toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Dit betekent dat de opbrengst van deze belastingen vrij besteedbaar is. De gemeenteraad bepaalt waarvoor de opbrengsten uit deze belastingen worden ingezet, de opbrengsten zijn niet gelabeld.

6.1.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt geheven over de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de zogenoemde WOZ-waarde. De opbrengst, en niet de tarieven, van de OZB wordt jaarlijks verhoogd met de inflatie. Bij de OZB gaan we uit van de totale opbrengst van het voorgaande jaar bij een gelijkblijvend areaal.

6.1.2 Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting wordt jaarlijks het tarief verhoogd op basis van de inflatiecorrectie. Sinds de gemeentelijke herindeling wordt er alleen toeristenbelasting geheven voor overnachtingen tegen betaling op land, en dus niet op water. In 2024 vindt er onderzoek plaats of in de toekomst wellicht ook toeristenbelasting geheven zal gaan worden voor overnachtingen tegen betaling op water.

6.2 Gebonden heffingen

Algemeen

Afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en havengelden zijn gebonden heffingen. Uitgangspunt is dat deze heffingen kostendekkend zijn, tenzij de tarieven dan aanzienlijk hoger zijn dan bij vergelijkbare gemeenten in de regio.

Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zodanig vastgesteld worden dat de geraamde baten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Deze wettelijke eis van maximale kostendekkendheid betekent niet dat de afzonderlijke tarieven per heffing maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Een individueel tarief kan meer dan 100% kostendekkend zijn, maar daar staat dan een ander tarief met een lager percentage tegenover.

In de begroting nemen wij een overzicht op met de berekening van de mate van kostendekkendheid per heffing. De wijze van de berekening van de overhead bij de tarieven is bepaald in onze financiële verordening.

6.2.1 Afvalstoffenheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. Eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages 2024 worden ook verwerkt in de tarieven 2025.

Het afval scheiden is een succes, maar leidt tot de zogenoemde diftar-paradox. Het afnemen van het aantal ontgrendelingen van de inzamelcontainers en het ledigen van minicontainers leidt tot een daling van de variabele inkomsten (variabele tarief). Daar staan onvoldoende financiële opbrengsten tegenover. Dit kan ertoe leiden dat in de toekomst het vaste tarief meer zal moeten stijgen dan het variabele tarief, om kostendekkende tarieven te hanteren.

6.2.2 Rioolheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. De gevolgen van de investeringen uit het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie 2025-2028 worden meegenomen in de tarieven rioolheffing. Ook kunnen eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages 2024 kostenverhogend werken.

6.2.3 Leges

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 wordt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in stappen ingevoerd. Als eerste geldt deze wet voor nieuwbouw van bouwwerken waarvoor de gevolgen bij falen beperkt zijn (gevolgklasse 1). Dit betreft woningen en eenvoudige bedrijfsgebouwen. Voor verbouw van dergelijke bouwwerken volgt de Wkb op z'n vroegst op 1 januari 2025. Na 3 jaar wordt gekeken of de Wkb ook gaat gelden voor bouwwerken in gevolgklassen 2 (o.a. bibliotheken, gemeentehuizen, onderwijs- en woongebouwen) en gevolgklasse 3 (o.a. gebouwen hoger dan 70 meter, metrostations en ziekenhuizen).

De inwerkingtreding van deze wetten heeft gevolgen voor de fysieke leefomgeving en daardoor voor de legesheffing. De gevolgen voor de legesheffing worden verwerkt in de legesverordening 2025 en de bijbehorende tarieventabel.

6.2.4 Havengelden

In 2023 is gestart met een onderzoek naar mogelijke heffing van havengelden in de Noodhaven in Schoonhoven. Verwacht wordt dat dit onderzoek in 2024 afgerond is waarna de Raad hierover een besluit kan nemen.

6.3 Ondernemersfondsen

Ondernemers in een winkelgebied of een bedrijventerrein kunnen voor het financieren van gezamenlijke initiatieven een ondernemersfonds oprichten. Financiering kan in de vorm van een BIZ-heffing op grond van de Wet op de bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ). Als de gemeente akkoord gaat met het door de ondernemers opgestelde BIZ-plan en er is voldoende draagvlak, heft de gemeente een BIZ-bijdrage van de ondernemers in het betreffende gebied. De gemeente keert de opbrengst uit aan het BIZ-bestuur.

Wij hebben een BIZ Bergambacht Centrum, een BIZ Bergambacht Bedrijventerrein De Wetering en een BIZ Schoonhoven Centrum.

6.4 Overzicht lokale lastendruk

Bij de lokale lastendruk nemen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mee in de berekening. In onderstaand overzicht worden de woonlasten 2023 van Krimpenerwaard vergeleken met omliggende gemeenten. Deze woonlasten zijn berekend met behulp van de Lokale Lasten Calculator 2023 van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). Bij de berekening is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde, een driepersoonshuishouden met de gemiddelde hoeveelheid afval en indien de rioolheffing afhankelijk is van het waterverbruik het gemiddelde waterverbruik.

2024				
Gemeente	OZB	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Woonlasten
Krimpenerwaard	408	318	269	995
Bodegraven-Reeuwijk	649	353	351	1.353
Gouda	367	399	530	1.296
Krimpen aan den IJssel	373	459	335	1.167
Molenlanden	377	441	260	1.078
Oudewater	575	318	382	1.275
Waddinxveen	390	380	222	992
Zuidplas	518	328	197	1.043
Landelijk gemiddelde	449	325	236	1.010

7. STRUCTUREEL SLUITENDE BEGROTING

Het ravijnjaar 2026 komt snel op ons af. De verwachte tekorten voor dat jaar en de jaren erna maken het uiterst complex om te komen tot een structureel sluitende begroting. De VNG en ook uw raad hebben opgeroepen om bij de kadernota 2025 inzichtelijk te maken welke keuzes er voor de gemeenteraad zijn om te komen tot die structureel sluitende (meerjaren)begroting.

Advies VNG

Op verzoek van de gemeenten heeft de VNG ook voor de meerjarenbegroting 2025-2028 een begrotingsadvies uitgebracht. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen (op korte termijn), kiest de VNG ervoor om een advies te geven in 2 delen. Het eerste deel roept op om eventuele besparingen nog niet in te zetten, maar wel zo goed mogelijk in kaart te brengen en geeft daarvoor de nodige tips en achtergrondinformatie. Het tweede deel van het begrotingsadvies volgt kort na de meicirculaire, tenzij er eerder een nieuw kabinet aantreedt.

Het eerste deel van het begrotingsadvies is als volgt:

Advies in het kort:

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Inventarisatie mogelijkheden

De afgelopen maanden is door de ambtelijke organisatie hard gewerkt om vanuit inhoudelijk gedreven keuzemogelijkheden in beeld te brengen welke reële keuzes er te maken zijn. Naast deze inhoudelijke gedreven keuzes is ook inzichtelijk gemaakt welke technische oplossingen er, binnen de voor gemeenten van toepassing zijnde regelgeving en in afstemming met onze toezichthouder, nog te maken zijn. Beide elementen worden u gepresenteerd om u volledig inzicht te geven in de omvang van de uitdaging en de daarop uitgewerkte mogelijkheden.

Het is daarbij van belang te onderkennen dat de voorgelegde inhoudelijk gedreven keuzes impact hebben op het vertrekpunt zoals vastgelegd in bepalende visiedocumenten als het Toekomstperspectief Krimpenerwaard, het Integraal Beleidskader Sociaal Domein, de Woonvisie en de doelstellingen uit het collegeprogramma Vitaal Vooruit. Net zo belangrijk is het te onderkennen dat de voorgestelde scenario's vaak op elkaar ingrijpen. Een scenario met betrekking tot speel- en of sportvoorzieningen is niet op zichzelf te zien, maar zal ook impact hebben op doelstellingen die we lokaal hebben vanuit de visie op de positieve gezondheid van onze inwoners. Onderstaand schetsen we u daarom nogmaals een bondige samenvatting van dit vertrekpunt dat met de voorgestelde keuzes op onderdelen bijgesteld zal moeten worden om als gemeente spreekwoordelijk uit het ravijnjaar 2026 te kunnen klimmen.

Samenvatting vertrekpunt gemeente Krimpenerwaard:

Wij staan en gaan voor een vitaal Krimpenerwaard: een gebied waar het voor iedereen fijn wonen, werken en recreëren is. Vitaal betekent sterk, energiek en zelfredzaam. We willen graag dat inwoners voor zichzelf en elkaar zorgen. En om als inwoner vitaal te kunnen zijn en blijven, is de gemeenschap heel belangrijk. In een gemeenschap bundelen mensen hun krachten, weten ze elkaar te vinden, voelen ze zich met elkaar verbonden en zetten ze samen hun beste beentje voor in voor- en tegenspoed.

In een vitaal gebied is het fijn wonen, werken en recreëren. Fijn wonen betekent sociale verbinding met de buurt, maar het betekent natuurlijk ook dat er genoeg huizen moeten zijn voor iedereen. Ook werkgelegenheid is belangrijk voor een vitaal gebied – én voor vitale inwoners. Een deel van die werkgelegenheid in onze gemeente bevindt zich in het buitengebied, net als onze prachtige natuur waar we graag recreëren. Je hebt dus ook een vitaal buitengebied nodig! En zo zie je dat alles verband houdt met elkaar.

Een vitale organisatie is een voorwaarde voor het behalen van de ambities buiten. Hiervoor is aantrekkelijk werkgeverschap een belangrijke voorwaarde. Op deze manier zorgen we voor een goede bemensing van onze organisatie. Met een goede bemensing kunnen we de samenwerking met (de focus op) de inwoner vormgeven, wat een voorwaarde is om maatschappelijke doelen te behalen. We werken volgens de speerpunten van Krimpenerwaard Vooruit. De samenleving verandert, en daarmee ook de behoefte en verwachting van de inwoner. Als organisatie willen wij aan deze behoefte en verwachting voldoen, wat van ons vraagt dat wij mee-ontwikkelen. Hoe we de dienstverlening willen vormgeven is vastgelegd in onze dienstverleningsvisie.

Geïnterpreteerde mogelijkheden

In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van alle geïnterpreteerde mogelijkheden. Hierbij is een onderscheid gemaakt in technische mogelijkheden en inhoudelijke mogelijkheden. Voor de technische mogelijkheden geldt dat ons voorstel is om deze vanaf de 2025 sowieso te verwerken in de begroting. Voor de inhoudelijke keuzemogelijkheden is de vraag aan u om aan te geven welke van de gepresenteerde opties per keuzemogelijkheid betrokken mag worden bij het opstellen van een structureel sluitende meerjarenbegroting 2026. Zoals reeds aangegeven in de inleiding kan het nodig zijn dat het ook voor de jaarschijf 2025, naast de inzet van geïnterpreteerde technische oplossingen, nodig is om één of meerdere bezuinigingsmaatregelen al in te zetten.

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Toelichting op nieuw beleid

1.1 Exploitatie

Bestuur en ondersteuning				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-371	-151	-	-
Beleidskeuze	-371	-151	-	-
Dubbele exploitatielasten gemeentekantoren	-151	-151	-	-
Het nieuwe gemeentekantoor in Bergambacht wordt na verwachting in juli 2025 opgeleverd door de hoofdaannemer. Na oplevering volgt een inhuizing- en ingebruiknameperiode van circa vier maanden. De gemeentekantoren kunnen na verwachting in Q1 2026 worden afgestoten. Tijdens de periode na oplevering en het afstoten van de huidige gemeentekantoren heeft de gemeente tijdelijk dubbele exploitatielasten voor Q4 2025 en Q1 2026. Voor beide jaren betekent dit een extra last van € 151.000	-151	-151	-	-
Dubbele exploitatielasten gemeentewerven	-220	-	-	-
De nieuwe gemeentewerf in Bergambacht wordt na verwachting in november 2024 opgeleverd door de hoofdaannemer. Na oplevering volgt een inhuizing- en ingebruiknameperiode van circa zes maanden. De gemeentewerven kunnen na verwachting in Q2 2025 worden afgestoten. Tijdens de periode na oplevering (Q1 2025) en het afstoten van de huidige locaties (Q2 2025) heeft de gemeente tijdelijk dubbele exploitatielasten.	-220	-	-	-
Structureel	-82	2.074	1.806	1.310
Beleidskeuze	-301	-482	-862	-1.470
Rentelasten	-53	-220	-685	-1.293
Het in deze kadernota geactualiseerde meerjaren investeringsprogramma leidt tot een verwachte groei van onze leningenportefeuille en daarmee tot hogere jaarlijkse rentelasten.	-53	-220	-685	-1.293
MJOP ICT 2024-2028 (afschrijving)	-	-	-	-
Aanvraag budget ten behoeve van de investeringen vanuit het MJOP ICT.	-	-228	-282	-458
Dekking t.l.v. Egalisatiereserve ICT	-	228	282	458
Versterking regionale samenwerking Midden-Holland	-200	-200	-200	-200
Voor de Regio Midden Holland wordt vanaf 2025 ingezet op versterking en versteviging van de regionale samenwerking met circa 1fte per gemeente aanvullende capaciteit (totaal 5,5fte). De capaciteit wordt georganiseerd in de vorm van een overzichtelijk regionaal programmabureau. Dit bureau coördineert de regionale inzet coördineert en werkt aan concrete resultaten voor de drie centrale opgaven van Midden-Holland: 1) duurzame groei - denk aan het opvangen van de groei van het aantal huishoudens in Midden-Holland en het verantwoord bouwen met bodemdaling en klimaatadaptatie - 2) bereikbaarheid en 3) economische vitaliteit. Door zo meer focus aan te brengen wordt er stap voor stap gewerkt aan het zichtbaar maken van resultaten van de samenwerking voor inwoners en ondernemers.	-200	-200	-200	-200
Indexering voorziening gebouwenbeheerplan	-48	-48	-48	-48
Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan worden hiervoor lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 2,3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.	-48	-48	-48	-48
Wagenpark buitenruimte en handhaving (afschrijving)	-	-14	71	71
In 2026 is het huidige wagenpark voor het onderhoud van de buitenruimte afgeschreven. Vooralsnog is het uitgangspunt dat we uitgaan van soortgelijke vervanging van de huidige bedrijfswagens met emissienorm EURO 6 en 6 elektrische voertuigen. Voor alle voertuigen wordt kritisch beoordeeld in welk jaar vervanging noodzakelijk is. In 2025 is sprake van vervanging van één voertuig en één initiële aanschaf van een voertuig. In de aanvraag is rekening gehouden met het vervallen van de BPM-vrijstelling voor bedrijfswagen vanaf 2025.	-	-14	71	71

	2025	2026	2027	2028
Noodzakelijk	219	2.556	2.668	2.780
Algemene uitkering	4.500	7.212	7.324	7.436
Op basis van de voorjaarsnota 2024 van het Rijk hebben we een voorzichtige inschatting gemaakt van de verwachte stijging (inclusief loon- en prijsstijgingen) voor de jaren 2025 tot en met 2028. Hierin zitten nog geen aanpassingen van aantallen, aanpassingen van rekentarieven WOZ etc. Voor onze gemeente betekent dit een aanpassing in 2025 van ca € 4,5 miljoen oplopend tot € 6,8 miljoen in 2028. Vooruitlopend op de komende meicirculaire is deze aanpassing al meegenomen in deze kadernota.	4.500	7.212	7.324	7.436
Het kabinet heeft in samenspraak met de koepels van de medeoverheden afgesproken dat de Wmo in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Daarbij wordt onder andere gedacht aan een BUIG-achtige constructie. Er komt aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Onze gemeente krijgt er met deze indexering € 212.000 bij in 2026, oplopend naar een plus van € 636.000 in 2028.				
Cao-gevolgen	-1.125	-1.500	-1.500	-1.500
De huidige gemeente cao heeft een looptijd tot met 31 maart 2025. De salarisontwikkelingen voor 2025 zijn nu nog niet bekend. Wel wordt op basis van ervaringscijfers van de afgelopen jaren én op basis van ontwikkelingen van andere sectorale cao's die opnieuw stijgingen over 2025 laten zien, rekening gehouden met een stijging van 5% over 2025. Op basis van dit gegeven wordt in de meerjarenbegroting rekening gehouden met deze trend in de personeelslasten.	-1.125	-1.500	-1.500	-1.500
Indexering lasten	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het Gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 22 februari 2024 het Centraal Economisch Plan (CEP) gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2025 uit van een indexering van de prijzen met 2,3% ten opzichte van 2024. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
Indexering baten	800	800	800	800
En vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het Gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gepresenteerde prijsindexcijfer van 2,3% voor 2025 om de baten mee aan te passen. We hebben onder andere de baten voor Ozb, riool- en afvalstoffenheffing in de berekening betrokken.	800	800	800	800
0,5 fte beheer AV en overige applicaties	-56	-56	-56	-56
Tijdens en na de coronaperiode en de intrede van het hybride werken is het digitaal vergaderen toegenomen met als gevolg een toename van audiovisuele middelen in de gemeentelijke kantoren. De dienstverlening en ondersteuning in het onderhoud en beheer vraagt inzet van extra capaciteit onder andere bij avondvergaderingen.	-56	-56	-56	-56
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Vooruitlopen op de ontvangst van de begrotingen 2025 van de gemeenschappelijke regelingen is indicatief rekening gehouden met een toename van de bijdrage van ongeveer 10%.	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Eindtotaal	-453	1.923	1.806	1.310
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Veiligheid

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen

Verkeer, vervoer en waterstaat

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-35	-	-	-
Noodzakelijk	-35	-	-	-
IBOR Beleidsplan	-35	-	-	-
In 2025 wordt het Integraal beleidsplan openbare ruimte herzien en gelüpdatet. Hiervoor wordt externe expertise ingezet.	-35	-	-	-
Structureel	-192	-192	-192	-192
Beleidskeuze	-192	-192	-192	-192
Indexering voorziening IBOR	-192	-192	-192	-192
Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan ramen we lasten ter grootte van respectievelijk 1% en 2,3% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.	-192	-192	-192	-192
Eindtotaal	-227	-192	-192	-192

Bedragen x € 1.000

Economie

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-193	-163	-133	-
Beleidskeuze	-193	-163	-133	-
Groenbeheerplan	-30	-	-	-
In 2025 wordt het Groenbeheerplan opgesteld. Hiervoor wordt externe expertise ingezet.	-30	-	-	-
Stimuleren groen-blauwe schoolpleinen	-30	-30	-	-
In 2024 wordt gewerkt aan een subsidieregeling in het kader van het stimuleren van groen-blauwe schoolpleinen.	-30	-30	-	-
Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	-133	-133	-133	-
Bij de begroting 2022 is de reserve Onderwijshuisvesting ingesteld. De financiële ruimte die ontstaat doordat scholen uit het IHP1 in een later stadium worden gerealiseerd, wordt aan de reserve toegevoegd en kan op een later moment worden ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. Ten opzichte van waarmee in de begroting 2024-2027 rekening is gehouden, schuift de realisatie van de Kromme Draai 2 jaar op in de planning. In lijn met andere IHP1 scholen worden de aanvankelijk geraamde afschrijvingslasten voor 2025 en 2026 nu toegevoegd aan de reserve Onderwijshuisvesting.	-133	-133	-133	-
Structureel	-526	-478	-465	1.093
Collegeprogramma	-150	-150	-150	-150
Uitvoeringsprogramma Onderwijssachterstanden	-150	-150	-150	-150
Het doel van Alert4you is het versterken van de kinderopvang en scholen door samenwerking met jeugdzorg. Met deze preventieve interventie wordt beoogd onnodige verwijzingen naar gespecialiseerde hulpverlening te voorkomen en te zorgen voor effectieve vroegsignalering. Uit landelijke onderzoeken is dit effectief gebleken.	-150	-150	-150	-150

Lokale resultaten – rapportage Alert4You

De doelrealisatie van Alert4You is over de afgelopen jaren zeer hoog (93% behaald/deels behaald). Voor het merendeel van de leerlingen wordt de inzet van zwaardere hulp voorkomen (69%). De leerkrachten kunnen middels de coaching en handvatten van Alert4You toekomen aan de behoeften van de leerling, waardoor de leerling kan groeien binnen de eigen omgeving. Alert4You zet hierbij ook in op normaliseren van gedrag en het bekrachtigen van de competenties van de leerkrachten, zodat zij opnieuw met vertrouwen het contact met de leerlingen kunnen aangaan.

Middelen

In de kinderopvang vanuit structurele OAB middelen, binnen het basisonderwijs (tot en met groep 3) vanuit incidentele NPO middelen. Voor structurele borging van de huidige inzet binnen het onderwijs is € 150.000 nodig

	2025	2026	2027	2028
Beleidskeuze	-336	-288	-275	-124
Subsidie Zilvermuseum	-336	-322	-309	-295
De gemeenteraad heeft 19 maart 2024 voorgesteld om kennis te nemen van de evaluatie 2021-2023 zoals opgesteld door het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven. Ook is de gemeenteraad voorgesteld om bij de Kadernota 2025 structureel een bedrag van € 335.903,00 in de gemeentelijke meerjarenbegroting op te nemen zodat het college over kan gaan tot het verstrekken van een meerjarige begrotingssubsidie aan het Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat het Zilvermuseum komt met een plan van aanpak om met ingang van 2026 met jaarlijks cumulatief € 13.500 (tot een totaal van € 40.500) minder subsidie een sluitende begroting te realiseren. . Voor de dekking van het genoemde bedrag wordt de gemeenteraad voorgesteld om het bedrag vanuit de algemene middelen beschikbaar te stellen en het subsidieplafond met ingang van 2025 structureel te verhogen. Behandeling van het raadsvoorstel is doorgeschoven naar 9 juli 2024.	-336	-322	-309	-295
Binnenklimaat Schoolgebouwen (afschrijving)	-	-27	-27	-27
In het IHP is opgenomen dat schoolgebouwen die niet in aanmerking komen voor nieuwbouw of renovatie ook een goed binnenklimaat moeten hebben.	-	-27	-27	-27
In 2024 worden de knelpunten, oplossingen en kosten in beeld gebracht. Deze kosten zijn een indicatie van wat de gemeente moet bijdragen. Het andere deel moeten de scholen zelf regelen, ze betalen zelf de factuur.				
Voordat de gemeente een bijdrage doet, zal dit nog via een raadsvoorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.				
Opbrengst verhuur nieuw MFA's	-	61	61	198
Bij de nieuwbouwprojecten worden extra vierkante meters gerealiseerd, speciaal voor kinderopvang. Deze worden na oplevering kostendekkend verhuurd aan de gebruikers.	-	61	61	198
Noodzakelijk	-40	-40	-40	-819
IHP 2.0 - De Krullevaar (afschrijving)	-	-	-	-81
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-	-	-	-81
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
IHP 2.0 - Emmaschool (afschrijving)	-	-	-	-57
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-	-	-	-57
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
IHP 2.0 - Gemini college (afschrijving)	-	-	-	-324
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-	-	-	-324
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
IHP 2.0 - Driestar college (afschrijving)	-	-	-	-260
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-	-	-	-260
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				

	2025	2026	2027	2028
HVP Uitbreiding Onderwijs capaciteit KW school	-40	-40	-40	-40
De school verwacht uitbreiding voor onderwijs capaciteit vanaf 2025 op basis van leerlingprognose. De gemeente heeft de wettelijke plicht om voor voldoende onderwijs capaciteit te zorgen. De school kan dat aanvragen via het HVP (procedure uit de verordening onderwijshuisvesting). Dit budget moet in 2025 beschikbaar worden gesteld. Vooralsnog gaan we uit van huur voor een periode van 5 jaar. In de loop van dit jaar wordt een en ander nader uitgewerkt.	-40	-40	-40	-40
IHP 1.0 Kromme Draai (afschrijving)	-	-	-	-57
Voor De Kromme Draai wordt gewerkt aan nieuwe huisvesting samen met kinderopvang, bibliotheek en gymzaal. De gemeenteraad besluit in 2024 over de locatie voor de nieuwbouw. Daarna start de ontwerpfase. Vanaf begin 2026 is het investeringskrediet voor de bouw zelf nodig. Het nu opgenomen bedrag is prijspeil 2022. Dit kan afwijken van het investeringskrediet wat te zijner tijd via een raadsvoorstel aangevraagd wordt.	-	-	-	-57
Eindtotaal	-719	-641	-598	-1.093
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Sociaal Domein

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-1.200	-	-	-
Beleidskeuze	-	-	-	-
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II	-225	-	-	-
Scouting Olivier van Noort II heeft een verenigingsgebouw aan de Beregracht 2 in Schoonhoven. Gezien de staat van het pand heeft de vereniging al geruime tijd de wens om nieuwbouw te realiseren. De beoogde locatie hiervoor is het uiteinde van de ligweide van zwembad 't Wilgerak in Schoonhoven. De Scouting vraagt om een eenmalige bijdrage van € 225.000 om het nieuwbouwplan te kunnen realiseren.	-225	-	-	-
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II (dekking)	225	-	-	-
Dekking deels t.l.v. Investeringskrediet Kadernota Voorzieningen (€ 125.000) en deels t.l.v. Algemene Reserve en aanvullen met positieve resultaat van de grondexploitatie van het transformatiegebied-Bastion, danwel de opbrengst van de grondverkoop (€ 100.000).	225	-	-	-
Noodzakelijk	-1.200	-	-	-
Hervormingsagenda Jeugd	-1.200	-	-	-
In de voorjaarsnota 2025 is de voorgenomen bezuiniging op de jeugdzorg van € 500 miljoen geschrapt. Deze aanvullende besparing is in de programmabegroting 2024 als stelpost opgenomen ter compensatie van de lagere algemene uitkering. Omdat deze bezuiniging nu niet doorgaat ontvangen we een hogere algemene uitkering. Concreet betekent dit dat ook de stelpost afgeraamd moet worden. Voor de Krimpenerwaard betreft dit een nadeel voor een bedrag van ca. € 1,2 miljoen.	-1.200	-	-	-
Vanaf 2026 is er nog wel een bezuiniging van 511 miljoen euro gepland. Het kabinet komt in augustus met een wetsvoorstel voor een eigen bijdrage als beoogde inwerkingtreding 1 januari 2026. In onze begroting hebben we meerjarig al rekening gehouden met deze besparing.				
Structureel	-2.502	-3.143	-3.023	-3.023
Collegeprogramma	-	-400	-400	-400
Opvang vluchtelingen	-	-400	-400	-400
Uitvoeren van de Wet Inburgering is een wettelijke taak. Met de steeds hogere taakstelling en de komst van de Spreidingswet wordt deze taak alleen maar intensiever. We ontvangen hiervoor rijksmiddelen, die verantwoord moeten worden. Daarnaast zijn ook aanvullende middelen nodig voor ambtelijke inzet. In de huidige begroting is hiervoor in de jaarschijven 204 en 2025 een bedrag van € 400.000 opgenomen. Wij stellen voor om dit bedrag nu vanaf 2026 structureel op te nemen.	-	-400	-400	-400
Beleidskeuze	-1.281	-1.499	-1.463	-1.463
Versterking subsidie Preventieteam	-354	-572	-656	-656
De komende periode zetten we enerzijds in op het beperken van maatwerk en anderzijds het stimuleren van het gebruik van vrij toegankelijke voorzieningen. Het beperken van maatwerk is alleen mogelijk als er sprake is van een sterke sociale basis en toereikend aanbod van vrij toegankelijke voorzieningen. De nieuwe integrale toegang is een belangrijk instrument om hierop te gaan sturen. Dit is een voorzetting van het huidige beleid en past bij de gewenste transformatiebeweging in het Sociaal Domein. Het Sociaal Preventieteam speelt een belangrijke rol binnen deze opgave. Interventies als WelZijn op Recept en schoolmaatschappelijk werk – nu bekostigd met incidentele middelen (SPUK's) – zijn voorbeelden van vrij toegankelijke voorzieningen als alternatieven voor maatwerk. Met een uitbreiding van de subsidie kan o.a. WelZijn op Recept uitgerold worden naar alle huisartsenpraktijken. Om voldoende passend aanbod te behouden en structureel te borgen, is het nodig om de subsidie aan het Sociaal Preventieteam structureel te verstrekken en uit te breiden.	-354	-572	-656	-656

	2025	2026	2027	2028
GR Jeugdzorg en WMO Midden-Holland	-752	-752	-632	-632
De gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas werken al sinds 2015 samen in het sociaal domein. Dat past in de traditie van de regio om samen te werken.	-752	-752	-632	-632
In de Regiovisie 'Samen Scherper aan de Wind' die door deze vijf gemeenten is vastgesteld staat de ambitie opgenomen om de regionale samenwerking in het sociaal domein beter te organiseren. De samenwerking koopt in en organiseert zaken voor de Jeugdwet en Wmo voor alle inwoners in de regio. Daarbij past ook dat er samen wordt besloten en dat kosten en risico's samen worden gedragen. Hiertoe is een Gemeenschappelijke Regeling in voorbereiding en u in april 2024 toegestuurd. De regionale samenwerking is nodig om de wettelijke taken uit de Jeugdwet en de Wmo om de kwaliteit, continuïteit, doelmatigheid en rechtmatigheid van het zorg- en ondersteuningsaanbod te waarborgen. In 2024 is geconstateerd dat de overhead (afgesproken regionorm van 35%) voor deze taken in de jaren ervoor door Gouda alleen zijn gedragen. Dat is eenmalig opgevangen door inzet van de reserve centrumtaken. Voor de nieuwe organisatie wordt de overhead gedeeld door de deelnemers. Voor 2025 en 2026 is er voorzien in tijdelijke versterking voor de transitie en opbouwfase. Eind 2026 is de afspraak om de regeling (incl. de capaciteit op basis van een zero based begroting) te evalueren.				
Incidentele subsidies	-100	-100	-100	-100
Jaarlijks kennen we incidentele subsidies toe. Al een aantal jaren moet er aan het einde van het jaar geld bij. Het proces is financieel nu helemaal afhankelijk van de verantwoording van de subsidies van voorgaand jaar. Voorstel is om beide processen los te koppelen en daarvoor structureel budget in de vorm van een stelpost incidentele subsidies op te nemen.	-100	-100	-100	-100
Solidariteitsbijdrage huisvesting ISK	-75	-75	-75	-75
Door de explosieve stijging afgelopen tijd (en verwachting is dat het niet minder wordt) moet Gouda investeren in huisvesting voor de Internationale Schakelklas (ISK). Gouda heeft daar geen bekostiging tegenover staan van het rijk. De portefeuillehouders van de regio hebben gesproken over een solidariteitsbijdrage.	-75	-75	-75	-75
Noodzakelijk	-1.220	-1.461	-1.461	-1.461
Indexatie subsidies 2026 mee in Kadernota 2025	-	-241	-241	-241
Bij de Kadernota 2025 houden we alvast rekening met de indexatie voor het subsidiejaar 2026. Dit gebeurt omdat we bij de begroting 2025 de subsidieplafonds 2026 laten vaststellen. Het indexcijfer Binnenlands Bruto Product (=BBP) wordt hiervoor gehanteerd. Bij de septembercirculaire 2023 bedroeg het indexcijfer BBP voor 2026 2,7%.	-	-241	-241	-241
Inkoopplan Jeugd en Wmo 2025	-1.220	-1.220	-1.220	-1.220
Als gevolg van het regionale inkoopplan Jeugd en Wmo 2025 nemen de kosten naar verwachting met € 1,2 miljoen toe. Hiermee zorgen we dat de inwoners ook na 1 januari 2025 de hulp en ondersteuning kunnen ontvangen die ze nodig hebben.	-1.220	-1.220	-1.220	-1.220
Eindtotaal	-3.701	-3.360	-3.324	-3.324
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Volksgezondheid en milieu

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-	-	-	-
Beleidskeuze	-	-	-	-
Beleidsplan begraven	-25	-	-	-
In 2025 wordt het Integraal begraafplaatsenbeleid opgesteld. Hiervoor wordt externe expertise ingezet.	-25	-	-	-
Beleidsplan begraven (dekking)	25	-	-	-
Dekking t.l.v.reserve begraafplaatsen	25	-	-	-
Eindtotaal	-	-	-	-
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen

1.2 Investerings

De in het onderstaande genoemde investeringsbedragen hebben niet direct invloed op het saldo van de exploitatie. De investeringen worden in een aantal jaren afgeschreven en dit leidt tot jaarlijkse kapitaallasten (rente + afschrijving) die in de exploitatie worden meegenomen. Voor een aantal investeringen geldt dat de kapitaallasten kunnen worden gedekt, ten laste van reserves, tarieven of anderszins. Eventuele dekking is bij de toelichting op de investering aangegeven

Bestuur en organisatie				
	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-2.128	-3.214	-1.619	-3.068
Beleidskeuze	-1.228	-1.738	-561	-1.105
MJOP ICT 2024-2028	-1.118	-211	-561	-375
Aanvraag budget ten behoeve van de investeringen vanuit het MJOP ICT.	-1.118	-211	-561	-375
Wagenpark buitenruimte en handhaving	-110	-1.527	-	-730
In 2026 is het huidige wagenpark voor het onderhoud van de buitenruimte afgeschreven. Vooralsnog is het uitgangspunt dat we uitgaan van soortgelijke vervanging van de huidige bedrijfswagens met emissienorm EURO 6 en 6 elektrische voertuigen. Voor alle voertuigen wordt kritisch beoordeeld in welk jaar vervanging noodzakelijk is. In 2025 is sprake van vervanging van één voertuig en één initiële aanschaf van een voertuig. In de aanvraag is rekening gehouden met het vervallen van de BPM-vrijstelling voor bedrijfswagen vanaf 2025.	-110	-1.527	-	-730
Noodzakelijk	-900	-1.476	-1.058	-1.963
Groot onderhoud gemeentelijke vastgoedobjecten in 2025	-900	-1.476	-1.058	-1.963
De gemeente beschikt over diverse, openbare en niet-openbare, gebouwen. In de begroting wordt voor deze gebouwen rekening gehouden met groot onderhoud. In het kort komt het er op neer dat er geen achterstallig onderhoud mag ontstaan. In 2022 heeft de raad het Beheerplan Vastgoed 2022 vastgesteld. Dit vormt het beleidskader voor het onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed voor de komende jaren. De meerjaren onderhoudsplanningen worden conform het Beheerplan Vastgoed 2022 in 2026 geactualiseerd. De financiële consequenties worden uitgewerkt in de financiële onderhoudsvoorziening. In de begroting 2024 is reeds aangegeven dat voor het verrichten van groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedobjecten in 2025 € 900.498 nodig is. Dit bedrag is in de begroting opgenomen op de B-lijst.	-900	-1.476	-1.058	-1.963
Eindtotaal	-2.128	-3.214	-1.619	-3.068
Bedragen x € 1.000				

Veiligheid

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen

Verkeer, vervoer en waterstaat

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-6.234	-6.834	-6.034	-6.034
Beleidskeuze	-200	-800	-	-
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg	-200	-800	-	-
De N478, lokaal bekend als de Veerweg in Bergambacht heeft in belangrijke mate betekenis als ontsluiting van de woonwijken aan de westzijde Bergambacht. Er wordt gewerkt aan een beheersoverdracht van de provincie naar de gemeente. In de vorige kadernota was hier bedrag voor opgenomen voor 2024 en 2025. Echter is bekend geworden dat vanwege contractuele verplichtingen van de provincie met de aannemer voor het onderhoud, de overdracht niet eerder kan plaatsvinden dan 2026	-200	-800	-	-
Noodzakelijk	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
IBOR 2025-2028	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
Met de investeringen op IBOR-gebied wordt de openbare ruimte gereconstrueerd of heringericht. Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2022-2023. De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project. Onderdeel van de genoemde bedragen zijn ook investeringsbedragen voor vervanging van kunstwerken en openbare verlichting. Deze zijn wel onderdeel van het IBOR, maar worden niet gedekt ten laste van de voorziening, maar geactiveerd op de balans	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
Eindtotaal	-6.234	-6.834	-6.034	-6.034
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Economie

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-35.586	-9.751	-35	-26.587
Beleidskeuze	-475	-150	-35	-105
Vervanging materieel UOR	-75	-150	-35	-105
Vervanging materieel conform MJOP. In 2028 wordt de bestaande spuit-/zuigcombinatie vervangen voor een bus met spuit-/zuigcombinatie. Deze is onderdeel van de aanvraag vervanging wagenpark.	-75	-150	-35	-105
Binnenklimaat Schoolgebouwen	-400	-	-	-
In het IHP is opgenomen dat schoolgebouwen die niet in aanmerking komen voor nieuwbouw of renovatie ook een goed binnenklimaat moeten hebben. In 2024 worden de knelpunten, oplossingen en kosten in beeld gebracht. Deze kosten zijn een indicatie van wat de gemeente moet bijdragen. Het andere deel moeten de scholen zelf regelen, ze betalen zelf de factuur. Voordat de gemeente een bijdrage doet, zal dit nog via een raadsvoorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.	-400	-	-	-
Noodzakelijk	-35.111	-9.601	-	-26.482
IHP 1.0 Kiezel en Kei	-12.541	-	-	-
Voor Kiezel en Kei wordt gewerkt aan nieuwe huisvesting samen met kinderopvang en bibliotheek. De ontwerpfase is gestart. Daadwerkelijke bouw van dit project start pas nadat de nieuwbouw van De Ark gereed is. Het investeringsbudget wordt in 2025 aangevraagd. Het nu opgenomen bedrag is prijspeil 2023. Dit kan afwijken van het investeringskrediet wat te zijner tijd via een raadsvoorstel aangevraagd wordt.	-12.541	-	-	-

	2025	2026	2027	2028
IHP 1.0 Kromme Draai	-7.970	-	-	-
Voor De Kromme Draai wordt gewerkt aan nieuwe huisvesting samen met kinderopvang, bibliotheek en gymzaal. De gemeenteraad besluit in 2024 over de locatie voor de nieuwbouw. Daarna start de ontwerpfase. Vanaf begin 2026 is het investeringskrediet voor de bouw zelf nodig. Het nu opgenomen bedrag is prijspeil 2022. Dit kan afwijken van het investeringskrediet wat te zijner tijd via een raadsvoorstel aangevraagd wordt.	-7.970	-	-	-
Renovatie voetbalvelden	-	-	-	-16
Renovatie voetbalvelden conform het MJOP.	-	-	-	-16
IHP 2.0 - Emmaschool (nieuwbouw)	-	-4.500	-	-
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-	-4.500	-	-
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie)	-6.500	-	-	-
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-6.500	-	-	-
IHP 2.0 - Polstok (renovatie)	-	-1.451	-	-
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-	-1.451	-	-
IHP 2.0 - De Rank (nieuwbouw)	-	-25	-	-8.154
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-	-25	-	-8.154
IHP 2.0 - De Vlieger (nieuwbouw)	-	-25	-	-5.612
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-	-25	-	-5.612
IHP 2.0 - Schoonhovens College AP (renovatie)	-	-	-	-12.700
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten. Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-	-	-	-12.700

	2025	2026	2027	2028
IHP 2.0 - De Krullevaar (nieuwbouw)	-	-3.600	-	-
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-	-3.600	-	-
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
IHP 2.0 - Gemini college (renovatie)	-8.100	-	-	-
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken en de P&C-documenten.	-8.100	-	-	-
Geprobeerd is een inschatting te maken welk deel van de investering en welk jaar beschikbaar zou moeten zijn. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
Eindtotaal	-35.586	-9.751	-35	-26.587
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Sociaal domein

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen

Volksgezondheid en milieu

	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Noodzakelijk	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Programma Riolerings & Klimaatadaptatie	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Met de investeringen op vGRP-gebied wordt de riolerings tegelijk met de openbare ruimte gereconstrueerd.	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Deze projecten zijn door het college vastgesteld in het Projectenboek 2022-2023.				
De investeringen worden verspreid over enkele jaren uitgegeven, gelijk aan de doorlooptijd van een project. Dit bedraagt gemiddeld 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de omvang en impact van een project.				
Dekking loopt via de rioolheffing.				
Eindtotaal	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen

Bijlage 2 - Nieuw beleid naar categorie

In deze bijlage zijn alle nieuwe aanvragen uit deze kadernota nogmaals opgenomen. Ditmaal zijn ze overzichtelijk gesplitst naar de 3 categorieën: Collegeprogramma, Noodzakelijk en Beleidskeuze. Per categorie is een tabel opgenomen. Binnen deze tabellen is onderscheid gemaakt in exploitatie (incidenteel en structureel) en investering.

Collegeprogramma

	2025	2026	2027	2028
Collegeprogramma	-150	-550	-550	-550
Exploitatie	-150	-550	-550	-550
Structureel	-150	-550	-550	-550
Opvang vluchtelingen	-	-400	-400	-400
Uitvoeringsprogramma Onderwijsachterstanden	-150	-150	-150	-150
Eindtotaal	-150	-550	-550	-550

Noodzakelijk

	2025	2026	2027	2028
Noodzakelijk	-51.142	-22.877	-12.746	-40.800
Exploitatie	-2.276	1.055	1.167	500
Incidenteel	-1.235	-	-	-
IBOR Beleidsplan	-35	-	-	-
Hervormingsagenda Jeugd	-1.200	-	-	-
Structureel	-1.041	1.055	1.167	500
Algemene uitkering	4.500	7.212	7.324	7.436
Cao-gevolgen	-1.125	-1.500	-1.500	-1.500
Indexering lasten	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
Indexering baten	800	800	800	800
Indexatie subsidies 2026 mee in Kadernota 2025	-	-241	-241	-241
0,5 fte beheer AV en overige applicaties	-56	-56	-56	-56
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
HVP Uitbreiding Onderwijs capaciteit KW school	-40	-40	-40	-40
IHP 2.0 - De Krullebaar (afschrijving)	-	-	-	-81
IHP 2.0 - Emmaschool (afschrijving)	-	-	-	-57
IHP 2.0 - Gemini college (afschrijving)	-	-	-	-324
IHP 2.0 - Driestar college (afschrijving)	-	-	-	-260
Inkoopplan Jeugd en Wmo 2025	-1.220	-1.220	-1.220	-1.220
IHP 1.0 Kromme Draai (afschrijving)	-	-	-	-57
Investering	-48.866	-23.932	-13.913	-41.300
Incidenteel	-48.866	-23.932	-13.913	-41.300
Groot onderhoud gemeentelijke vastgoedobjecten in 2025	-900	-1.476	-1.058	-1.963
IBOR 2025-2028	-6.034	-6.034	-6.034	-6.034
IHP 1.0 Kiezel en Kei	-12.541	-	-	-
IHP 2.0 - De Krullebaar (niewbouw)	-	-3.600	-	-
IHP 2.0 - Emmaschool (niewbouw)	-	-4.500	-	-
IHP 2.0 - Gemini college (renovatie)	-8.100	-	-	-
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie)	-6.500	-	-	-
IHP 2.0 - Polstok (renovatie)	-	-1.451	-	-
IHP 2.0 - De Rank (niewbouw)	-	-25	-	-8.154
IHP 2.0 - De Vlieger (niewbouw)	-	-25	-	-5.612
IHP 2.0 - Schoonhovens College AP (renovatie)	-	-	-	-12.700
IHP 1.0 Kromme Draai	-7.970	-	-	-
Renovatie voetbalvelden	-	-	-	-16
Programma Riolerings & Klimaatadaptatie	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Eindtotaal	-51.142	-22.877	-12.746	-40.800

Beleidskeuze				
	2025	2026	2027	2028
Beleidskeuze	-4.577	-5.463	-3.521	-4.459
Exploitatie	-2.674	-2.775	-2.925	-3.249
Incidenteel	-564	-314	-133	-
Dubbele exploitatielasten gemeentekantoren	-151	-151	-	-
Dubbele exploitatielasten gemeentewerven	-220	-	-	-
Groenbeheerplan	-30	-	-	-
Stimuleren groen-blauwe schoolpleinen	-30	-30	-	-
Toevoeging reserve Onderwijshuisvesting	-133	-133	-133	-
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II	-225	-	-	-
Beleidsplan begraven	-25	-	-	-
Beleidsplan begraven (dekking)	25	-	-	-
Eenmalige bijdrage nieuwbouw Scouting Olivier Noort II (dekking)	225	-	-	-
Structureel	-2.110	-2.461	-2.792	-3.249
Rentelasten	-53	-220	-685	-1.293
Subsidie Zilvermuseum	-336	-322	-309	-295
MJOP ICT 2024-2028 (afschrijving)	-	-	-	-
Opbrengst verhuur nieuw MFA's	-	61	61	198
Versterking regionale samenwerking Midden-Holland	-200	-200	-200	-200
Indexering voorziening IBOR	-192	-192	-192	-192
Indexering voorziening gebouwenbeheerplan	-48	-48	-48	-48
Binnenklimaat Schoolgebouwen (afschrijving)	-	-27	-27	-27
Incidentele subsidies	-100	-100	-100	-100
Versterking subsidie Preventieteam	-355	-355	-355	-355
Solidariteitsbijdrage huisvesting ISK	-75	-75	-75	-75
GR Jeugdzorg en WMO Midden-Holland	-752	-752	-632	-632
Wagenpark buitenruimte en handhaving (afschrijving)	-	-14	71	71
Investering	-1.903	-2.688	-596	-1.210
Incidenteel	-1.903	-2.688	-596	-1.210
MJOP ICT 2024-2028	-1.118	-211	-561	-375
Vervanging materieel UOR	-75	-150	-35	-105
Binnenklimaat Schoolgebouwen	-400	-	-	-
Verkeersveiligheidsmaatregelen Veerweg	-200	-800	-	-
Wagenpark buitenruimte en handhaving	-110	-1.527	-	-730
Eindtotaal	-4.577	-5.463	-3.521	-4.459

BIJLAGE 3 - MOGELIJKHEDEN STRUCTUREEL SLUITENDE BEGROTING

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van alle geïnventariseerde mogelijkheden. Hierbij is een onderscheid gemaakt in technische mogelijkheden en inhoudelijke keuzes. Voor de technische mogelijkheden geldt dat ons voorstel is om deze vanaf de 2025 sowieso te verwerken in de begroting. Voor de inhoudelijke keuzes is de vraag aan u om aan te geven welke van de gepresenteerde opties per keuze betrokken mag worden bij het opstellen van een structureel sluitende meerjarenbegroting 2026.

3.1 Technische mogelijkheden

Technische oplossing (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Afschrijvingstermijnen	202	304	471	475
Met het opstellen van de nieuwe nota waardering en afschrijving bezien we of de huidige gehanteerde afschrijvingstermijnen nog in lijn zijn met de verwachte gebruiksduur.				
Het betreft de volgende categorieën: - Gebouwen (40 naar 50 jaar) - Civiele kunstwerken (40 naar 80 jaar) - Openbare verlichting (25 naar 35 jaar)				
Toerekenen uren aan projecten	125	125	250	375
Uren van projectleiders zijn onderdeel van de vervaardigingskosten van projecten en horen daarom ook te worden toegerekend aan de betreffende projecten. Voor een groot deel doen we dat ook al, maar nog niet voor de bouwprojecten waarbij we zelf bouwheer zijn.				
SPUK's		65	65	65
Voor meerdere specifieke uitkeringen (SPUKs) geldt dat ook de kosten voor ambtelijke inzet hieruit mogen worden gedekt. Hierdoor ontstaat structurele financiële ruimte. Vooralsnog wordt uitgegaan van 0,75fte.				
Eigen bijdrage Wmo		500	600	700
Vanaf 1-1-2025 zou er een eigen bijdrage Wmo ingevoerd worden. Deze maatregel is echter uitgesteld, maar de korting hiervoor vanuit het gemeentefonds is wel reeds doorgevoerd. Vanaf 2026 moet de maatregel wel daadwerkelijk doorgang vinden en we sorteren hierop voor door het bedrag waarvoor we in het gemeentefonds hiervoor gekort zijn op te nemen als extra bijdrage.				
In 2026 zou dit om € 0,5 miljoen gaan, maar vanaf de jaren daaropvolgend is de inschatting dat het effect geleidelijk verder op zal lopen doordat dit niet alleen de inkomsten, maar ook de zorgkosten raakt. Per jaar neemt het effect met € 0,1 miljoen toe.				
Regulier dividend Stedin	60	60	60	60
Op dit moment ramen we het reguliere dividend van Stedin niet. Voorstel is om het uitgekeerde dividend van de afgelopen jaren vooralsnog aan te houden totdat er een nieuwe verwachting is vanuit Stedin.				
Algemene uitkering BZK	1.895	2.570	3.389	4.211
Tot nu toe houden wij bij het opstellen van de begroting geen rekening met toekomstige groei van het aantal inwoners van ons areaal. In het rekenmodel (constante prijzen) dat het ministerie beschikbaar stelt bij mei- en september wordt hier wel rekening mee gehouden. In het model bij de septembercirculaire wordt voor de komende 5 jaar gerekend met een gemiddelde stijging van het aantal inwoners met bijna 400 per jaar. Dit sluit aan op onze gemiddelde gerealiseerde groei sinds de herindeling. Tegenover groei van inwoners en areaal moeten ook lasten worden geraamd. In onze meerjarenbegroting ramen wij zo reëel mogelijk o.b.v. de dan bekende en voorziene lasten. Dit betekent dat al zoveel als mogelijk rekening is gehouden met de gevolgen van groei.				
Hervormingsagenda 70%	338	820	820	820
Maatregelen hervormingsagenda; In de Hervormingsagenda zitten verschillende maatregelen die voor de gemeenten tot besparingen in lasten zouden moeten leiden. Een deel daarvan zijn besparingen waarvoor ingrijpen vanuit de Rijksoverheid noodzakelijk is. Denk daarbij aan aanpassing van de reikwijdte van de Jeugdwet. Als dit ingrijpen niet plaatsvindt dan zal de besparing niet gerealiseerd worden, maar zullen gemeenten hier vanuit de deskundigencommissie voor gecompenseerd worden. In dit scenario nemen we een voorschot op de besparingen die door het ingrijpen van de Rijksoverheid zouden moeten volgen of die bij niet ingrijpen gecompenseerd zouden moeten worden.				
Totaal	2.620	4.444	5.655	6.707

3.2 Inhoudelijke mogelijkheden

De inhoudelijke oplossingen zijn opgenomen in een separaat overzicht dat u bij deze kadernota ontvangt. Op basis van de in dit overzicht gepresenteerde oplossingen wordt u gevraagd om keuzes te maken.